

ROMANOS Roma huakka' jakya' huaknopoe' eriomeytaj Pabloa o'manigmadoya' uyate.

*Roma huaknopoe' eriomeytaj Pabloa
o'manigmadoya' uyate.*

¹ Do Pabloa on'nigmadoya'ne. Jesucristoen huanaba' ijnigpeikay. Diosen huadak hua'a, Jesucristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa do'taj bektie'po me'ta'mona'uyne.

² Huadak hua'a Jesucristotaj a'nennanada Diosa o'manbatia'pakuyate. Jesucristo tiakhued Apag Diosba'te on'nigmadoya'uyate.

³ Diosen huadak hua'a Jesucristo Huairi Diosen Huasi'po aratbuten huaso'nigda o'si'poe'uyate. David huairien adhuea' huayayo o'uyate. David Israel aratbuten huairi o'uyate.

⁴ Dios teyda o'epo Jesucristotaj kubarakya' o'noyhuada'uyate. Konigepo Diosen Huasi'po o'epo teyda o'epo Diosen Nokirega mo'manopoea'ika'ne.

⁵ Jesucristo oro'en Huairia me'tinepahui'po do'taj huakka'da bo'tihuapokika'ne. Aratbut nogbaya' nogbaya' Jesucristotaj kamaknopoi'ke'po kenpa'ti Diostaj kan'nigpeike'po do'taj Diosa bektie'ea'uyne kenpa'ti me'ta'mona'uyne.

⁶ Konigepo nogbaya' nogbaya' Jesucristotaj huakka'nanada o'noknopoedenok. Opu domey Romano huae'erikon Jesucristoen mo'ene.

⁷ Opudomey Roma huaknopoe'eritaj Diosa di mo'maepo "Do'huedyo' yanikati' yag'kikati.'" Diosa mona'de'uyne. Oro'omeyen Apag Dios Jesucristo Huairiere opudomeytaj kamatinepahui'po daka' kabatihuapokike'po kenpa'ti kamanoeyike'po ken konig on'nigtiona'pakika'nig on'nigmadoya'ne.

Pabloa Romayo huaknopoe'eritaj e'bata'huade'deta' o'pakuyate.

⁸ Huakkuruda o'nona'ne. Opudomey Romaya' huaknopoe'eri Diostaj Jesucristotaere daka' moknopoika'nok kenpa'ti mo'nigpeika'nok nogbaya' nog huadaribaya' nogya' nogya' aratbut opudomeytaj mo'tipeedenok konig daka' moknopoika' mo'tinopoedenok. Konigepo Jesucristo kenda o'paknok dakiti Diostaj yonay.

⁹ Opudomeytaj ijtiona'pakika'nig Diosapi' kenda buttida me'tinopoene. Diostaj diga'da ijnigpeika'po Diosen Huasi'potaj Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakikay.

¹⁰ Opudomey Romayo huaknopoe'eritaj e'bata'huade'ta' ijpakika'nig'a huahue'dik ijikay. Diosa kahuea' e'tinopoe'nayo ijhua'apoy. Konigepo ijtiona'pakikay.

¹¹ Opudtaj eta'huadeta' ijpaki. Kenpa'ti opudtaj e'tiahuayta' ijpakpo Jesucristoen huadak hua'a nogiti nogiti kanoknopoike'po opudomeytaj e'tihuapokta' ijpaki.

¹² Huayahuaya nogiti nogiti daka' huaknopoika' a'batihuapokeya'po opudtaj e'bata'huade'ta' ijpakikay.

13 Konig nog aratbuttaj Jesucristoen huadak hua'a ijmanbatia'pakonhua'nok huakka'nada on'manopo'korea'uypo on'maknopoe'uy. Opu^odomey konigti Romayo hua^e'eri sue'da oknopoe^hue' hua^e'eritaj a'manopo'koreaya'po Jesucristotaj huaboa'da a'maknopoe^eaya'po kenpa'ti opudomey huaknopoe'eritaj nogiti daka' huaknopoe' kenpa'ti nogiti huanigpee' a'batihuapokikaya'po nogok nogok opudte ijhua'apoy ijnopoe'ika'nig'a huahue'dik ijika'uy. Oydapi' huahue'dikda ijje^y. Kenda e'manopoea'ta' ijpaki, egomey.

14 Aya' aratbuttada kenpa'ti aratbut huakka'da en'no^ope'tadapi' kenpa'ti aratbut sue'da en'no^ope'tada Diosa me'ta'mona'uynok Jesucristoen huadak hua'a manbatia'pakdik ijikay.

15 Konigepo opudomey Romayo hua^e'eritakon Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakta' ijjeretpaki.

*Jesucristoen huadak hua'a aratbut
eknopoe'nayo Diosa dakhuea' e'ka'
manopo'yarea'dik o'e.*

16 Jesucristoen huadak hua'a e'manbatia'pakte aya'da aratbuta eknopoe'nayo Diosa dakhuea' e'kika' manopo'yarea'dik o'e. Huakkuruda judío huaknopoe'eritaj o'manopo'yarea'. Onte'ti nog aratbuttaj o'manopo'yarea'. Konigepo Jesucristoen huadak hua'ataj e'manbatia'pak tobirahue' ijje^y.

17 Jesucristotaj eknopoe^yo'da oro'omeytaj huadaknopo'da e'hua^e'taj Diosa bo'tinopoe^opo

kenere mo'noeanhuahuika'apone. Kenda Diosen huadak hua'a o'manmadikika'. "Jesucristotaj huaknopoe'eri huadaknopo'da e'huae'taj Diosa o'matinopoepo kurudyo kenere o'manoeanhuahuika'apo." Apagba'a oa'uyate.

Aratbuta Diostaj pakhue' o'nepo kenpa'da dakhuea'nada ogkika'.

¹⁸ Aya'ada Diostaj e'nigpeeta' pakhue' huae'eri kenpa'ti buttida hua'a e'nopoe'ta' pakhue' huae'eria dakhuea' ogkika'nok Diosa huiyoknanada dakhuea'da castiga magka'dik o'eapo o'nopeene.

¹⁹ Kenomeytaj Diosa buttida o'e Diosa e'manopoea'tada Diostaj daka' oknopoe'dik e'eada,

²⁰ oro'en huakpoa Diostaj tihuayhue'dik ee'pi' kenda a'nennanada Diosa o'ka'uyatenig o'tihuaypo oknopoika'dik o'ene. A'nennanada siokpo niokpo puug huadari aya'tada Diosa o'ka'uyate. A'nennada kenpa'ti oyda kenda Diosa o'ka'uyatenig tihuaydik o'nepo Dios teynanada o'e kenpa'ti Dios Huairida o'ika' oknopoe'dik o'nenig'a. "Diostaj oknopoe'hue'dik ijje," ahue'dikda o'ne dakhuea' huaka'eria.

²¹ Kenda Diosa o'ka'uyatenig dakhuea' huaka'eria on'tihuaypo Diostaj o'noknopoenig'a. "Dios Huairi i'e. Aya'nada i'ka'uyate. Huadakda i'ene. Dakiti Dios." Ken konig onikahue' o'nika'uyate. Konig huasegda dakhuea'da on'noipoika'po buttida e'nopoe' nopoe'hue'da o'nika'uyate.

22 “Huakka’da o’nopoe_y. Daka’ o’nopoe_y.”
On’batia’pakuyatenig’a huasegda o’nu_yate.

23 ’Urunanada o’ika’ Dios. Kurudyo
o’ika’. Teynanada o’ika’po buey-
hue’dikda o’noehuahauika’apo. Diostaj
o’noknopoe_{batikpo} huaboa’da noehue’ e’ketka’
dios ogkika’uyate. Ken konig huabokerekada
ogkika’uyate. Bakoy e’ketka’, bihui e’ketka’, o_{jpai}
botta’ botta’ hua’itakpi’ e’ketka’ ogkika’uyate.
Oro’en dios o’e nama’da on’nopoi_{ka}’uyate.

24 Konigepo dakhuea’da kan’nopoi_{ke}’ nama’da
kan’eretpakike’ huayahuaya dakhuea’ kagkike’
Diosa o’nopoe’uyate.

25 Dios Huairitaj onte’ti eknopoe’ta’
pakhue’ o’nepo e’ketka’ diostaj huaboa’da
on’eretpakika’uyate. Kenda Diosa o’ka’uyate
on’tiahuayika’nig on’eretpakika’uyate.
Diosa aya’da o’ka’uyatenigy_o’da Diostanayo
sigpi’ pakhue’ o’nika’uyate. Dios aya’da
huaka’eritayo’da “Urua’nanada o’e, dakiti Dios.”
Aya’ada kan’batadi’kea’ike’.

26 Konigepo kenpa’da dakhuea’ kagkike’ Diosa
o’nopoe_{po} dakhuea’ huaka’eritaj kenpa’da
o’maenon’uyate. Konig birae’dik ogkika’po
ettone’a huatoe’taj pakhue’ o’nepo o’nenpo
huabot ettone’a huayahuaya on’eretpakpo
dakhuea’da ogkika’uyate.

27 Huabokerekakon huatoe’taj o’nenpo
huabotbokereka’ on’eretpakpo dakhuea’da
ogkika’uyate. Ken konig ogkikapo birae’dik o’ne.
Dakhuea’nanada ogkika’nok konig Diosen castiga
huaso’ada dakhue’nanada o’nepo pai’nanada
on’nopo’unhuahuika’apo.

28 Ken hueretda Diostaj eknopoe'ta' pakhue' o'nenok dakhuea'da kan'nopoike'po dakhuea' kagkike' Diosa o'maknopoepo kenpa'da o'maenon'uyate.

29 Kenomey kenpa'da dakhue'da e'kika'ta' on'eretpakika'. Huabokerek ettone'ere huayahuaya dakhuea'nanada ogkika'. Kenda on'eretpakpo nogpa'da dakhuea'da ogkika'. Huakka'nada e'tamaeta' o'deretpakika'. Dakhuea'nada on'nopoika'. Digda on'bahuahuayika'. On'mahuadiaypo on'barakika'. Huayahuaya on'maboyika'. Nama'da huamana'eri o'nika'. Digda on'mahuadiayika'po dakhuea' ogkika'. Digda on'mahui'ika'.

30 Nogomeytaj dakhuea'da on'bahuaa'ika'. Diostaj on'huadiayika'. Huabatidike'eri o'nika'. Huata'da huapakeri o'nika'. Nogda nogda dakhue'dikda on'nopoika'. Apagtaj huayetapi' nigpeehue'dik o'nika'.

31 Katepi' Diosenpi' nopugkahue'da o'nika'. "Do kenda ijka'apoy," ea'ada kahue'ada nogda ogkika'apo. Nogomeytaj huadi'da maehue' o'nika'. E'manoeynoeyta' pakhue' o'nika'. Pai'da aratbuttaj matinepahuihue'da o'nika'.

32 Ken konig dakhuea' huaka'eritaj castiga ijmagka'apoy. Kenpa'da bueydik o'neapo. Diosa o'mana'uyate. Kenomey kenda daka' e'nopoeada nogiti nogiti dakhuea'da ogkika'po kenpa'ti nogomeya konigti egkika'nayo durugda o'nika'apo.

2

"Dakhuea' o'ka'uy." Betapi' Diosa e'huaa'nayo

buttida o'bahuaa'.

¹ Konigepo o'na be'api' mo'epo "Dakhuea'da o'kame'." Nogtaj e'huaa'nayo "kenda donayo kahue' ijjemey." Diostaj onahue'dik mo'ene. Konigti dakhuea' i'kikame'ne Diosa mo'tinopoepo castiga ogka'dik mo'eapone.

² Dakhuea' huaka'eritaj "dakhuea'da ogka'uy," Diosa buttida o'matinopoepo castiga o'magka'apo.

³ "Nogomeya dakhuea'da ogkika'." O'napi' e'bahuaa'ada konigti dakhuea' e'kika'ada Diosa do'taj castiga ogkahue' me'eapone nopoehue' mo'e. Dapi' Diosa castiga mogka'apone.

⁴ Diosa di'nanada mo'ika'po ijhue'nanada castiga ogkahue' mo'edenok castiga ogkahue' mo'eapetpi' kenda nama'da nopoehue' yane'. Diosa di'nanada mo'epo mo'tinepahui'nok nopo'korea'dik o'ene. Kenpataj yan'nopo'e'.

⁵ Opu domeypi' Diostaj eknopo'e'ta' pakhue' mo'enok Diosa mo'tinepahui'ne mo'peedenig'a nopo'koreahue' mo'epo nogiti nogiti dakhuea' bo'kika'nok nogiti nogiti Diosa castiga ogka'dik mo'eapone. Kene'huaya' huame'noete castiga o'magka'apo.

⁶ Be'api' sigda dakhuea' e'kuynayo sigda castiga o'magka'apo. Nogapi' huakka'mon dakhuea' e'kuynayo huakka'mon castiga o'magka'apo Diosa. Kenpa'ti be'api' o'nopo'korea'depo huadakda e'kika'nayo Diosa huadakda o'manigka'apo.

⁷ Kenomeya kirigayo' Diostaj on'nigpeika'po huadakda ogkika'po Diosere kurudyo 'urunanada e'noeonhuahuika'ta' on'pakpo "Huadakda

bo'kika',” Diosa ena'te e'peeta' on'pakpo Diosere kurudyo on'noeonhuahuika'apo.

8-9 Nogomeynayo huata'da huaeretpakeri Diosen buttida hua'a nigpeehue' huae'eri dakhuea' huaka'eritaj Diosa diga'da o'mahuadiaypo diga'da castiga o'magka'apo. Pai'nanada on'manopo'unhuahuika'apo. Judío dakhuea' huaka'eri huakkuru pai'da on'manopo'unhuahuika'apo. Nog aratbutakon pai'da on'manopo'unhuahuika'apo.

10 Huadakda huakika'eri Diostaj huanigpeika'eritanayo Diosa o'manoyhuada'apo. Diosere 'urunanada on'noeonhuahuika'apo. “Huadakda o'ne.” Diosa o'bahuaa'apo. Durugnopo'da o'neonhuahuika'apo. Judío huadak huaka'eritaj huakkuru Diosa 'urua'da o'manigka'apo. Kenpa'ti nog aratbuttaj 'urua'da o'manigka'apo.

11 Diosa aya' aratbuttada konigti o'batiahuayika' konigti o'manopokie'ika'. Judíotaj kenpa'ti nog aratbuttaj castiga o'magka'apo.

12 Moisésenba'taj nog aratbut peehued o'nika'po dakhuea' egkika'nayo “Moisésenba'taj nigpeehue' mo'ika'uynok castiga magka'dik ijjej,” Diosa kenomeytaj manahue' ee'pi' kenpa'da mabueydik o'neapo. Judío aratbutnayo Moisésenba' e'peedeada dakhuea' egkika'nayo “Moisésenba' nigpeehue' mo'ika'uynok diga'da castiga magka'dik ijjej,” Diosa o'mana'apo.

13 Kenpa'ti Moisésenba'taj e'peeyo'da huae'eritaj “huadakda o'ne” Diosa bahuaahue' o'eapo kentada huanigpeika'eritanayo “huadakda o'ne” Diosa o'bahuaa'apo.

14-15 Nog aratbuta Moisésenba' ba'toehue' e'eada huanopoya'da on'nopoepo konig Diosa o'paknig egkika'nayo Diosen hua'a huanopoya'da on'nopoē. Huadak ogka'po on'nopoēapo. Dakhuea' ogka'po on'nopoēapo.

16 Jesucristoen huadak hua'a ijmanmadikika'nigda nogok kene'huaya' huame'noete iregiregte aya'da aratbuten dakhuea' e'kika' Dios Jesucristoerea kenda on'manopoēa'po castiga on'magka'apo.

Judío aratbut Moisésenba' e'manmadikika'ada nigpeehue'da o'nika'.

17 “Judío aratbut o'ey. Moisésenba' o'nopoey. Oro'omeyen Dios kurudyo o'ika'.” Opuđomey judíomey mo'batia'pakika'nig'a

18 Moisésenba' daka' mo'nopoepo kenda Diosa o'pak mo'nopoepo huadakda o'e mo'nopoēnig'a.

19 Kenpa'ti nog aratbut Diostaj oknopoehue' huae'eri o'ne. Konig ekpobig huae'eri o'nika'. “Kentaj Dioste o'batohua'apet.” Opuđomey judío aratbuta daka' mo'nopoika'nig'a. Kenpa'ti nog aratbut konig sikkiregyo huae'eritaj “Diostaj o'maknopoēa'apoy. Konig Diosen huakjey o'ey.” Kenda daka' mo'nopoika'nig'a.

20 Apagba' buttida hua'a o'e. Buttida huanopoē' o'e. Opuđ judío aratbut Apagba' mo'nopoepo nopoehue' huae'eritaj kenpa'ti huasi'potaj manmadika'dik o'ey mo'nopoēnig'a.

21 Nog aratbuttaj mo'manmadikika'nig'a mena'po huata'da onmadikahue' mo'e. “Berehue' yane'.” Mo'mana'ika'nig'a opudaded mo'berika'ne.

22 “Nogen huatoe'taj bakdejhue' yanika'.” Mo'manika'nig'a opudaded nogen huatoe'taj mo'bakdejika'ne. Dios e'ketka'taj o'huadiayi boa'ika'nig'a huakupe katepi' bo'eretpakpo dios e'ketka' jakya' mo'berika'ne.

23 Moisésenba' huakka'da o'paki. Huadakda o'e. Nigpeika'dik mo'ene. E'batia'pakika'ada nigpeehue' mo'ika'nok Dios dakhue'da o'e aratbuta o'noknopoe.

24 Opud judío aratbuta Apagba'taj nigpeehue' mo'ika'nok “Dios dakhue'da o'e.” Nog aratbuta on'batia'pakika'. Kenpa' Apagba'te oa'.

25 Opudomey judío aratbut Moisésenba' e'nigpeika'nayo huabokereksi'dak mo'nigoktegika'ne. Diostaj kenda huadakda o'e. Diosen aratbut o'ne aratbuta nopoika'dik o'neapo. Moisésenba' nigpeehue' e'ika'nayo konig okteghue'onig huae'eri mo'ene, konig nog aratbutda mo'ene, konig Diosen aratbut ehue' mo'ene.

26 Nog aratbut judío ehue' huae'eri huasi'dak nigokteghue' ee'pi' Moisésenba' e'nigpeika'nayo konig judío huanigoktegerionig o'ne. Diosensi'po o'ne. Diosa o'matinopoe.

27 Opud judío huanigsi'dakoktegeri mo'epo Moisésenba' e'toeada nigpeehue' e'nika'nayo nog aratbut huasi'dak okteghue' huae'eri Moisésenba' huanigpeika'eria “Judío huanigoktegerianayo Diostaj dakhuea'da ogkika',” on'huaa'apo.

28 Judío e'si'poe'nayo kenpa'ti huasi'dak ektegnayo hueretda judío o'epo, Diosensi'po o'e. Diosa nopoehue'dik o'e.

29 Huanopoya'da on'eretpakpo Diostaj

huanigpeika'erinayo hueretda judío aratbut o'ne. Diosen aratbut o'ne. Diosa o'matinopoē. "Huadakda o'ne." Aratbutanayo ahue'dik o'ne.

3

¹⁻² Judío aratbut ee' huadakda o'e. Kenpa'ti huabokereksi'dak e'nigokteg huadakda o'e. Diosa judío aratbuttanayo Apagba' kan'toe'po o'bayokuyate. Apagba' kan'nigpeike'po o'bayokuyate.

³⁻⁴ Huakka'mon oro' judío aratbuta Diostaj oknopoehue' ee'nayo nigpeehue' ee'nayopi' Diosnayo kenpa'da buttida oa'ika'. Kenda oa'de o'kika'. Aratbut aya'ada da huaa'eri ene'pi' Diosnayo buttida oa'ika'. Davida kenda o'manigmadoya'uyate. Oa'po:

Diosen hua'a buttida o'ika'. Aya'ada a'dik o'nika'apo. Kenpa'ti aya'da Diosa o'kika' huadakda o'e. Aya'ada a'dik o'nika'apo. Apagba'te Davida oa'uyate.

⁵ Oro'omey judío aratbut dakhuea' e'kika'te aya'da Diosa o'kika'po huadakyoda o'kika' aratbuta on'tinopoika'po konigepo Diosa oro'omeytaj castiga ogkahue'dik mo'eapetpi'. Huakka'mona nama'da mo'nopoetpi'.

⁶ Diosnayo huadakyoda o'kika'po judío aratbut-taj castiga magka'dik o'eapo. Kenpa'ti huadakyoda o'kika'po kene'huaya' huame'noete aya' aratbut dakhuea' huaka'eritaj castiga magka'dik o'eapo.

⁷ Oro' da e'ika'te Diosata buttida oa'ika'po huadaknanada o'ika' aratbuta tinopoē'dik ya'neapet. Oro'taj Diosa castiga ogkahue'dik

mo'eapetpi'. Kenda huakka'mona nama'da mo'nopoetpi'.

⁸ Konigepo "Oro' dakhuea' o'kika'nok Dios huadakda o'e. Aratbuta on'nopoepo dakhuea' mogkika'." Pabloa o'manmadika'. Sue'ada judioa nama'da men'huaa'nok kenomeytaj Diosa castiga o'magka'apo.

Aya'ada dakhuea' huaka'eri o'ene.

⁹ Oro' judio aratbut huadakda o'ey. Nog aratbut dakhue'da o'ne. Kenpa' Diosa tinopoehue' mo'ene. Aya'ada dakhuea' huakika'eri o'maene. Judio'pi' nog aratbutkon dakhuea' huakika'eri o'ne. Kenda iija'demey.

¹⁰ Kenpa'ti Diosba'te:

Huadakda aratbut ehue'da o'ne. Aratbut huadak nogtipi' ehue' o'ne.

¹¹ Aya'ada Diostaj oknopogkahue'da o'nika'. Aya'ada Diostaj pakhue' o'nika'.

¹² Aya'ada o'noknopoebatikde onte'ti Diosen kikhue' o'nika'. Dakhuea'nada ogkika'. Huadakda e'kika' sigpi' ehue'da o'e. Aya'ada Diostaj nigpeehue'ada dakhuea' ogkika'.

¹³ Kenpa'da dakhue'da hua'ayo' on'da'ika'. Da on'da'ika'. On'batidike'ika'. Huasokpa konig kubarak o'nokbetahue'onig konig pagnada o'nika'. Konig bihui e'buey'urua dakhuea' ogkika'nig ken konig ia' on'mahuia'ika'po dakhuea'nanada on'magkika'.

¹⁴ Dakhue'dikda on'bahuua'ika'. Kenpa'ti on'mahuadiaypo on'maboy'ika'.

¹⁵ Diga'da on'bahuahuaypo idada on'barakika'.

16 Nog aratbuttaj dakhuea' on'magkika'po pai'nada on'manopo'ea'ika'.

17 Huayahuaya manoeynoeyhue' o'nika'.

18 Diosa castiga egka'taj okme'pukhue' o'nika'. Diosba'a oa'.

19 "Diostaj nigpeehue' ijikamey. Dakhuea' ijkika'uy. Diosa castiga ogka'dik me'ea'pone." Judío aya'daribayo huae'eriere kan'nopo'e'po Diosa Diosba'te judío aratbuttaj o'mana'ika'. Kenda o'nopo'ene.

20 Moisésenba' o'nigpeika'nok "huadak mo'ene." Diosa nogtitapi' onahue' mo'ea'pone. Moisésenba' nigpeikahue'dik o'epo dakhuea' huaka'eri o'ene. Moisésenba'a mo'nopo'ea'ne.

*"Okkahuea'depo huadakda mo'ene."
Jesucristoen huaknopoe'eritayo'da Diosa mana'dik o'e.*

21-22 Jesucristotaj aya' Diosen huamanbatia'pakeri Moiséserea on'timadoya'uyate. Jesucristo oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po mo'nigbuey'uyate. Aya' Moisésenba' nigpeikahue' ee'pi' "Okkahuea'depo huadakda mo'ene," aya' Jesucristoen huaknopoe'eriomeytaj Diosa ona'dik mo'ene. Judíomeytaj kenpa'ti nog aratbuttaj konigti ona'dik mo'ene.

23 Nog aratbut oro' judío aratbutpi' aya'ada dakhuea' ogkika'. Konig Diosa bo'tipaknig kahue'da o'enok Diosa kabakkahue'po Jesucristotaj oknopoe'dik o'ene.

24-25 Diosa oro' dakhuea' huaka'eritaj huakka'di' mo'epo mo'tinepahui'po Jesucristotaj mo'nigta'mona'uyate. Aratbuta dakhuea'

egkikak kamanigbueye'po mo'nigta'mona'uyate. Oro'omeytaj kamanopo'yare'po Diosa o'paknok Jesucristo mo'nigbuey'uyate. Jesús a mo'nigbuey'uyok oro'omey huaknopoe'eritaj katetehue'da bokkahuea'ika'ne kenpa'ti "huadakda mo'ene," Diosa monika'ne. Kenpa'ti Jesucristo dakhuea' huaka'eritaj mo'nigbuey'uyok Diosa huadakda o'epo a'neneritaj o'bakkahuea'ika'uy o'nope'ne.

²⁶ Konigti Jesucristoa mo'nigbuey'uyatenok oy Jesucristoen huaknopoe'eritaj Diosa huadaky'o'e'huae' mo'ea'po "bokkahuea'depo huadakda mo'ene," ona'dik mo'ene.

²⁷⁻²⁸ "Moisésenba' o'nigpeika'nok Diosa mo'manopo'yarea'ne," oro'a ahue'dik o'ene. Jesús a mo'nigbuey'uyate oknopoika'nok Diosa bokkahuea'po "huadakda mo'ene," monika'ne daka' o'nope'ne.

²⁹ Judío aratbuttayo'da Diosa o'manopo'yarea'sue'ada nama'da yan'nope'tpi'. Kenpa'nopoehue' yane'. Nog aratbut judío aratbuttere Diosa o'manopo'yarea'ika'.

³⁰ Dios noytida o'epo judío huaknopoe'eritaj o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'manika'po nog aratbut huaknopoe'eritakon o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'manika'.

³¹ Jesucristotaj oknopo'epo Moisésenba'taj nigpeikahue'dik o'ene. Sue'ada nama'da yan'nope'tpi'. Jesús taj oknopo'epo Moisésenbapi' huadak o'e' o'nope'epo Diostaj o'nigpeikay.

Abrahama Diostaj oknopoika'uyatenok "Abraham huadakda me'taene." Diosa oa'uyate.

¹ Abraham Israel aratbuten adhuea'pane'taj mon'diknopoatu.

² Abraham huadak o'kika'nok "huadakda o'e," Diosa ahue'dik o'e. "Huadakda ij kay," a'dik ee'pi' Diostanayo kenpa' ahue'dik o'uyate.

³ Diostaj Abraham oknopoika'uyatenok "huadakda o'e," Diosa ona'uyate. Apagba'te kenpa' oa'.

⁴ Be'api' huairien e'baa'nayo huairia huakupepi' bayokdik o'nika'. Katetehue' o'yokne ahue'dik o'e. En'baa'te huakupepi' bayokdik o'e.

⁵ Moisésenba' oro'omey o'kika'nok "huadakda mo'ene," Diosa onahue'dik ee'tada oro'omey dakhuea' huaka'eri e'eada Jesucristotaj oknopoēnok Diosa bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'ne.

⁶ Aya'ada Moisésenba' ogkika'nok "huadakda mo'ene," Diosa ahue'dik o'ika'. Diostaj o'noknopoika'nok dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," Diosa o'manika'nok durugnanada o'nika'. A'ennada Davida Apagba'te o'batia'pakuyate:

⁷ Aratbuten dakhuea' e'ka' Diosa e'bakkahueade'te durugnanada o'ne.

⁸ "Yokkahuea'dey, castiga magkahue' ijjeapoy." Kenomeytaj Diosa e'manade'te durugnanada o'ne. Kenda Diosba'te Davida oa'uyate.

⁹ Judío aratbut huabokereksi'dak ektegtaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'mana'nok durugda o'ne. Nog aratbut judío ehue'taj huabokereksi'dak okteghue'

huag'eritaj Diosa o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'mana'nok durugda o'ne. Abraham Diostaj oknopoika'nok Diosa okkahuea'po "huadakda i'ene," Abrahamtaj ona'uyate o'nona'dene.

¹⁰ Abraham huabokereksi'dak okteghued ee'ted Diosa Abrahamen dakhuea' e'ka' okkahuea'uy. "Huadakda i'ene," Diosa ona'uyate.

¹¹ Huakkuruda Diostaj Abraham oknopoika'nok "huadakda i'ene," Diosa ona'uyate. Kenyo' aratbut kan'nopoike'po huasi'dak yakteg Abrahamtaj Diosa ona'uyate. Konigepo aya' aratbutda huabokereksi'dak okteghue' e'eadapi' Diostaj o'noknopoienok "huadakda mo'ene," Diosa manika'dik o'e. Abraham kenomeyen apag konig mo'taene.

¹² Judío huabokerek on'si'dakoktegdopo konig Abraham huasi'dak okteghued o'epo Diostaj daka' oknopoika'uyatenig konigti o'noknopoika'po Abraham kenomeyen Apag konig on'tae.

Abraham do'taj oknopoika'nok "aya' huadari ontaj o'nen huayayotaere ijbayokapoy, Abraham," Diosa ona'uyate.

¹³ Abraham Moisésenba' o'nigpeika'uynok "aya' huadari on'taj o'nen huayayotaere ijbayokapoy, Abraham," Diosa onahue' e'uyada Abraham Diostaj daka' oknopoika'nok "huadakda i'ene," kenpa'ti "aya' huadari ijbayokapoy," Diosa ona'uyate.

¹⁴ "Huadakda mo'ene," Diosa mone'po aratbuta Moisésenba'taj on'nigpeika'nok "huadakda mo'ene," Diosa onahue' o'maeapo

kenpa'ti huadari bayokhue' o'maeapo.
Huaknopoe'eritayo'da o'bayokapo.

15 Moisésenba' en'nigpeika'nayo "huadakda mo'ene," Diosa mona'apet huakka'mona nama'da on'opo_enig'a Moisésenba' nigpeikahue'dik o'nenok Diosa castiga magka'dik o'maeapo. Nogomey Moisésenba'taj peehuedda o'nepo Moisésenba'taj dakhuea' kahue'dik o'nika'.

16 Diosen kahued ee'ted Dios o'pakpo "huadakda mo'ene," Abrahamen adhuea' huayayo huaknopoe'eri aya'tada Diosa o'mana'. Moisésenba' huanigpeika'eritaj kenpa'ti Abrahamonig huaknopoe'eritaj "huadakda mo'ene," Diosa o'mana'. Konig Abraham oknopoika'uyatenig aya'da oro'omey oknopoika'po Abraham konig oro'en apag o'ika'.

17 "Huakka' huadaribayo huae'eria do'taj me'noknopoeapone. O'na meknopoika'nig konigti me'noknopoeapone. Do'huedsi'po o'neapo." Diosada Abrahamtaj ona'uyate. Abraham Diostaj oknopoika'uyate. Arat-but huakudaka'da en'bueytada Diosa o'manoyhuada'ika'apo kenpa'ti kenda oy ehue' ee'tada Diosayo'da ka'dik o'e.

18 Abraham huatoeere huatone'nanada e'ne'te "huasi'po i'toeapone, huakka'nanada o'nen adhuea' huayayo o'neapo," Diosa ona'uynok Diostaj daka' oknopoepo huakka'nanada adhuea' huayayo o'matoe'uyate.

19 Abraham a'ti cien años o'toeaponig'a huatoe Sarakon huatone'nada o'epo konig si'popakhue'dikda o'ika'uyatenigtaj Abrahamata

e'nopoēpi' kenda Diosa ona'uynig daka' oknopōē'po huasi'po ijtoēapoy o'nopoē'uyate.

20-21 Huasi'po Diosa yokhue'dik mo'ēapone, Abrahama oknopōēhue' o'uyate. "Dios buttida oa'ika'. Teynanada o'ika'po huasi'po yokdik mo'ēapone," daka' oknopōēpo o'tia'pakonhua'uyate.

22 Konigēpo Diosa dakhuea' e'ka' okkahuea'depo "huadakda i'ene," Abrahamtaj ona'uyate.

23-25 "Huadakda i'ene," Diosa Abraham-tayo'da onahue' o'uyate. Oro'omey Diostaj huaknopōē'eritabeta' Diosa kenda o'mana'uyate. "Huadakda mo'ene," oro'omeytakon Diosa mona'ne. Oro'omey Diostaj nigpēehue'da dakhuea'da o'kika'uynok Dios o'paknok sorotataa Jesús Huairitaj o'darakuyate. Oro'omeytehuapa' mo'nigbuey'uyate. Oro'omeyen dakhuea' e'ka' akkahueaya'po kenpa'ti "Huadakda mo'ene," a'manaya'po Diosa kubarakya' Jesústaj o'noyhuada'uyate.

5

Diosa mo'tinepahui'po oro'omey huaknopōē'eritaj dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'po mo'durugpakika'ne kenpa'ti nogda nogda huadakda mogkika'ne.

¹ Diostaj oknopōēnok oro'omeyen dakhuea' e'ka' Diosa bokkahuea'depo "huadakda mo'ene," mona'ne. Kenpa'ti Jesucristo Huairi oro'omeyen dakhuea' e'ka'taj mo'nigbuey'uypo oro'taj mo'nopo'noeya'ne.

2 Jesucristo oro'omeytaj mo'nigbuey'uyatenok Diosa oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'ne. Kenda daka' oknopoika'po Diosere 'urunananada o'eapone o'nopoepo durugnanada o'ika'ne.

3 Jesucristotaj oknopoika'po pai'da o'nopo'eapet. Pai'da o'nopo'epo batikhue'ada Diostaj oknopoeonhuahuika'apone. Kenda o'nopoepo pai'da e'nopo'eada durugda o'ika'ne.

4 Kenpa'ti batikhue'ada Diostaj oknopoeonhuahuika'nok huadakda mo'ika'ne Diosa moknopoene. Diosere durugnanada o'unhuahuika'apoy o'nopoene.

5 Diosen Nokirega mo'nopo'toepo Dios di'nanada mo'ene mo'nopo'ea'ne. Konigepo o'durugpakpo nama'da oknopoika'uy ahue'dik o'eapone.

6 A'nenda oro'omey dakhuea' o'kika'po batikhue'dik o'ika'uyne. Kenpa'ti huata'da dakhuea' e'ka' nopo'yareahue'dik o'ika'uyne. Kenoka' Dios o'paknok dakhuea' huaka'eritaj Cristoa o'manigbuey'uyate.

7 Nogbokereka bueyhue' ka'e'po a'nigbueyi' sigpi' be'api' ahue'da o'nika'. Nogtaj huadaktada nogtiadapi' me'pukhue'ada nigbueydikpi' o'e.

8 Diosanayo di' mo'epo oro'omey dakhuea' huakika'eri e'itipi' Cristo mo'nigbuey'uyatenok Dios di' mo'ene nopo'e'dik o'ika'ne.

9 Cristo oro'omeyen dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po mo'nigbuey'uynok "huadakda mo'ene," oy Diosa mona'ne. Kenpa'ti Cristo oro'omey huaknopo'e'eritaj mo'nigbuey'uynok kene'huaya' huame'noete Diosa castiga ogkahue'

mo'eapone.

¹⁰ A'nenda Diostaj nigpeehue' e'ikame'pi' Diosen Huasi'po mo'nigbuey'uynok Diosa mo'nopo'korea'uyne. Dakhuea' e'ka' o'batikpo Diostaj o'pakpo o'nigpeika'ne. Oynayo Jesús o'noyhuaduynok kenere o'noehuahauka'apone. Diosa castiga ogkahue' mo'eapone o'nopoene.

¹¹ Kenpa'ti Jesucristo Huairia mo'nigbuey'uypo Diosa mo'nopo'korea'uyne. Diostaj oknopopo durugnanada o'epo Diostaj o'nigpeika'ne.

Adán huakkuruda Diostaj nigpeehue' o'uyate. Jesucristoanayo Diostaj o'nigpeepo mo'nopo'yarika'ne.

¹² Huadariya' nogbokerektida huakkuruerea Diostaj nigpeehue' o'epo dakhuea' o'ka'uyate. Konigepo o'buey'uyate. Adán nigpeehue' o'epo dakhuea' o'ka'uynok ke'nensi'po huayayo aya'ada aratbut konigti dakhuea' ogkika'po on'mabueyika'uyate.

¹³ Moisésa Diosen hua'a manahued ee'ted huadariya' aya' aratbuta dakhuea' ogkika'uyng'a Moisésenba'taj nigpeehue' mo'enok castiga ogka'dik o'nene Diosa manahue' o'uyate.

¹⁴ Adánen huasi'po huayayo adhuea' huayayo konig Adán dakhuea' o'ka'uyatenig konigti kahue' e'ne'pi' aya'da on'mabuey'uyate. Moisés si'poehued ee'ted nogok nogok on'mabueyika'uyate. Adán nigpeehue' o'uynok aya'da on'mabuey'uyate. Cristonayo o'nigpeika'nok aya'da huaknopoe'eri Diosere

on'noeonhuahuika'apo. Nogokda Cristotaj Diosa o'ta'mona'uyate.

15 Adán Diostaj nigpeehue' o'epo dakhuea'da e'ka'tada Diosanayo o'matinepahui'po oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'ne. Adán Diostaj nigpeehue' o'uyatenok huakka'nanada on'mabueyika'uyate. Diosanayo aratbuttaj di' mo'epo mo'tinepahui'po konig katetehue' Dios o'pakpo oro'omeytaj nogbokerektida mo'nigta'mona'uyate. Huakka'tada dakhuea' e'ka' a'manopo'yarea'po oro'tehuapa' Jesucristo mo'nigbuey'uyate.

16 Nogbokerekatida Adán Diostaj nigpeehue' o'uyatenok "aya'da mabueyika'dik o'neapo," Diosa oa'uyate. Jesucristo mo'nigbuey'uy nok oro'omeyen dakhuea' e'ka' Diosa katetehue' mo'nopo'yarea' nok "huadakda mo'ene," mona'ne.

17 Nogbokerekatida Diostaj nigpeehue' o'uy nok aya'da mabueyika'dik ee'pi' oro'omey Jesústaj huaknopoe'eritaj Diosa di' mo'epo mo'tinepahui'po katetehue' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona' nok nogbokerekerektida Jesucristoere kurudyo durugnanada o'noeonhuahuika'apone.

18 Adán nogatida do'taj nigpeehue' me'uy nok aya'da mabueydik o'nika'apo Diosa oa'uyate. Kenpa'ti Jesucristo nogtida o'epo aya'tada mo'nigbuey'uy nok Diosa bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'po mo'noeanhuahuika'ne.

19 Nogbokerekatida Diostaj nigpeehue' o'uy nok aya'ada dakhuea' ogkika'uyate. Kenpa'ti nog-

bokerekatida Diostaj o'nigpeika'nok "huadakda mo'ene," Diosa aya' oro huaknopoe'eritaj monika'ne.

²⁰ Adán e'bueyde'te nogoknanada judío aratbuttaj Moisésa Diosen hua'a o'mana'uyate. Aratbuta dakhuea' ogkika'nig daka' kan'nopoe'po o'mana'uyate. Diosen hua'a on'nopoe'po nogiti nogiti nigpee'hue' o'nika'uyate. Diosanayo nogiti nogiti o'matinepahui'po nogiti nogiti o'bakkahuea'ika'uyate.

²¹ Ken konig aratbut dakhuea' ogkika'po mabueydik e'nika'pi' Dios di'da mo'epo mo'tinepahui'po oro'omey huaknopoe'eritaj dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mona'uy. Jesucristo Huairitaj oknopoe'po Diosere durugnanada o'noeonhuahuika'apone.

6

Oro'omey Jesucristotaj huaknopoe'eri konig e'bueyonig dakhuea' kahue'dik o'ika'ne. Jesucristoere o'noika'po huadaky'o' o'kika'ne.

¹ "Diosa nogiti nogiti oro'taj mo'tinepahuie'po kenpa'ti oro'taj huakka' dakhuea' e'ka' bokkahue'po onte'ti nogda nogda dakhuea' ka'dik o'ika'ne. Katepi' o'pakpo ka'dik o'ika'ne." Sue'ada opudomey nama'da mo'nopoe'tpi'. Kenpa'nayo nopoe'hue' yanika'. Ken konig ahue' ijikay.

² Onte'ti dakhuea' kikhue' mo'nika'. Aratbut on'bueyde'po onte'ti dakhuea' kikhue'dik o'ne. Oro'omey huaknopoe'eri Cristoere e'bueyonig dakhuea' kikhue'dik o'ene. Ken konig oro'omey huaknopoe'eri o'nopo'korea'depo onte'ti dakhuea' e'ka'ta' pakhue' o'ika'ne.

3 Onte'ti dakhuea' kikhue' ka'nike'po oro'omeytaj Jesús mo'nigbuey'uyate. Kenda oknopōepo bautiza egka'de'te onte'ti dakhuea' e'ka'ta' pakhue' o'ika'ne.

4 Cristo e'bueyte egkubarakka'tada Diosa teyda o'epo o'noyhuada'uyate. Kenda oknopōē'depo bautiza egka'de'te dakhuea' e'kika' o'batikuyne. Konig Jesústaj teynanada o'epo o'noyhuada'uyatenig oro'takon mo'nopo'noyhuada'nok Diosenyo'da 'urua'nanada o'kika'ne.

5 Cristo e'buey'uypi' onte'ti o'noyhuaduyate. Konigti oro'omey e'nopo'korea'de'te Diosa mo'nopo'noyhuada'ne. Jesucristotaj daka' o'nigpeika'ne.

6 A'nenda Jesucristotaj oknopōehued o'epo kenpa'da o'eretpakika'po dakhuea' o'kika'uyne. Oro'taj a'nopo'koreaya'po Cristo cruzte mo'nigbuey'uyate. Kenda oknopōepo dakhuea' e'kika' batikdik o'ene.

7-8 Huabokerek e'bueya onte'ti dakhuea' kahue'dik o'ne. Konigti oro'en dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po Jesucristo mo'nigbuey'uyate. Kenda oknopōepo e'bueyonig o'epo onte'ti dakhuea' e'ka'ta' pakhue'dik o'ēapone. Jesúsere durugda o'noeonhuahuika'apone daka' oknopōika'ne.

9 Kubarakya' Cristotaj Diosa o'noyhuada'uyate. Onte'ti bueyhue'dik o'ēapo. Dapita' bueyhue'dik o'ēapo o'nopoene.

10 Oro'omeyen dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po Cristoa noga'tida mo'nigbuey'uyate. Oy Diostayo'da

a'nigpeikaya'po Cristo o'noonhuahuika'.

¹¹ Konigepo oro'omey onte'ti dakhuea' kikhue' mo'nika'. Diosenyoda mogkika'. Jesucristo oro'omeyen Huairitaj monoknopopepo Diostaj mon'nigpeika'.

¹² Konig oro'enda dakhuea' e'ka'ta' o'pakikanig'a dakhuea' kikhue' mo'nika'.

¹³ Mune'bohue' mo'nika'. Bokerekbohue' mo'nika'. Da ahue' mo'nika'. Huadiayhue' mo'nika'. Nogda nogda dakhuea' kikhue' mo'nika'. Diosa mo'nopo'noyhuada'denok mo'nopo'yarea'denok Diostayo'da huadakda mogkika'.

¹⁴ Oro'omeya Moisésenba'taj nigpeikahue'dik ee'pi' Diosa mo'tinepahuika'po huadaka' e'kika' bo'tihuapokikanok Jesústaj oknopopepo onte'ti dakhuea' kikhue' mo'nika'.

A'nen kenpa'da dakhuea' o'kika'uynig'a huadaka' kikhue'dik e'eada oynayo Jesucristotaj oknopopepo dakhuea' kikhue' o'epo Jesucristotaj o'nigpeikane.

¹⁵ Diosere kurudyo a'noonhuahuikaya'po Moisésen e'mana'taj nigpeikahue'dik o'epo Diosayo'da mo'tinepahui'nok Diosere o'noonhuahuika'apone. Konigepo katepi' dakhuea' kika'dik o'ey nopohue' mo'nika'.

¹⁶ E'paknayo dakhuea' ka'dik o'ene. E'paknayo Diostaj nigpeika'dik o'ene. Dakhuea' e'kika'ta' e'paknayo kenpa'da bueydik o'eapone. Diosa castiga mogkika'apone. E'paknayo Diostaj nigpeika'dik o'ene. Diosa bokkahuea'depo "Huadakda mo'ene," mona'apone.

17-18 A'nen kenpa'da dakhuea'da o'kikame'po huadak kikhue'dik o'ika'uayne. Oynayo "Dak-iti Dios" oa'po Jesucristoen hua'a oknopoepo dakhuea' kikhue'dik o'epo o'pakpo Jesucristotaj o'nigpeika'po huadakyo' o'kika'ne.

19 Opudomey daka' kan'nopoegke'po konig aratbut on'noipoika'nig o'nona'ne. A'nenda nogiti nogiti dakhuea' o'kika'uynig'a oynayo nogiti nogiti Diosen mogkika'. Huadakyo'da mogkika'po Diosenyo'da mogkika'.

20-21 A'nenda dakhuea' o'kika'po huadak kikhue'dik o'ika'uayne. Dakhuea' o'kikame'po durugda ehue' kenpa'da bira'dik kenpa'ti bueydik o'ika'ne.

22 Oynayo Jesucristotaj oknopoepo dakhuea' kikhue' o'epo Diosen o'kika'ne. Diosen o'kika'po durugda o'epo Diosenyo'da o'epo Diosere durugda o'noeonhuahuika'apone.

23 Diostaj nopo'koreahue'da batikhue'da dakhuea' ogkika'po kenpa'da on'mabueyapo. Diosa castiga magka'dik o'eapo. Oro'omey Huairi Jesucristotaj huaknopoe'eritanayo Diosa mo'tinepahui'po katetehue' kurudyo Jesúsere mo'noeanhuahuika'apone.

7

Ettone'en huatoe e'bueyde'te nogtaj toepakdik o'epo huabo huatoe'taj nigpeika'dik o'e. Ken konig Jesucristotaj oknopoedepo onte'ti Moisésenba'taj nigpeikahue'dik o'epo Jesucristotayo'da o'nigpeika'ne.

1 O'noepo Moisésenba'taj nigpeika'dik o'ene. O'bueydepo nigpeehue'dik o'eapone. Kenda daka' mo'nopoene do'hued judío egomey.

2 Ettone'en huatoe e'noe'ted kenpa'da 'enhue'dik yanika'. Moisésenba'a oa'. Huatoe ekbueynayo nogtaj toepakdik yane'.

3 Huatoe e'tanoe'ted ettone' nogbokerekere ekbakdejnyayo Moisésenba'taj nigpeehue' o'epo dakhuea' o'ka'. Huatoe ekbueyde'te nogtaj toepakdik o'e. Onte'ti e'toepaknyayo dakhuea' kahue' o'e.

4 Cristotaj huaknopoe'eri mo'epo, egomey, Diosa oro'omeyen dakhuea' e'ka' bokkahuea'po "huadakda mo'ene," mone'. A'nen Moisésenba' nigpeika'dik o'uyinig'a oro'tehuapa' Cristo cruzte mo'nigbuey'uyate oy oknopoe'epo onte'ti Moisésenba'taj nigpeikahue'dik o'ene. Diosa Cristotaj o'noyhuada'uyatenok Cristoen o'epo 'urua'da Diosen kika'dik o'ika'ne.

5 A'nenda katepi' o'pakpo o'kika'uyne. Moisésenba'taj o'peedepo nigpeehue'ada nogiti dakhuea'da o'kika'uynok bueydik mo'ene Diosa oa'uyate.

6 A'nenda Diosa bokkahue'po "huadakda mo'ene," mone'po Moisésenba' kika'dik o'ika'ne o'nopoika'uyinig'a oynayo Jesu-cristotaj oknopoika'po Diosen Nokirega bo'tihuapokika'nok Diosen 'urua'nanada o'kika'ne.

Moisésenba' nigpeikahue'dik o'epo dakhuea' huaka'eri o'ene Moisésenba'a mo'nopoea'uyne.

7 "Moisésenba' dakhue' o'e," ahue'dik o'ene. Moisésenba' e'peedeada dakhuea' o'kika'uyne

kenpa'ti dakhuea' huaka'eri o'ene huaboada o'nope'uyne. "Nogen katepi' entamae' eretpakhue' yane'," Moisesenba' e'peeda dakhuea' o'ka'po nogen entamae' o'eretpakuyme.

⁸ Moisesenba' e'peedeada dakhuea'da o'edepo huaboada o'nopepo nogda nogda dakhuea' e'kika'ta' o'eretpakika'uyne. Aratbut Moisesenba' toehue' o'nepo nigpeehue'dik o'ne.

⁹ A'nenda nogomeyere Moisesenba' nopeohued o'epo dakhuea' o'kikame'nig. Dakhuea' o'ka'ne nopeohue' o'ikame'ne. "Huadak o'kikay," o'nopoika'uyne. "Nogen katepi' en'tamae' eretpakhue' yane'," e'peedeada Diostaj nigpeehue' o'epo dakhuea' o'kika'ne huaboada o'nope'uyne. Diosere noonhuahuikahue'dik o'ene o'nope'uyne.

¹⁰ Diostaj huadaka'da kagkike'po kenpa'ti kan'durugpakike'po Moisesa ena'tada oro'omeynayo nigpeikahue'dik o'enok "bueydik mo'eapo," Diosa mona'de'uyne.

¹¹ Moisesenba' e'peedeada daka' nigpeikahue'dik o'epo Diostaj dakhuea' o'ka'uy. Dakhuea' o'ka'nok "castiga ogka'dik mo'eapone," Diosa mona'uyne.

¹² Moisesba' Diosenba' o'e. Kenpa'da huadak o'e. Kenpa'da buttida o'e.

¹³ Moisesenba' huadakda o'e. Moisesenba'taj e'nigpeika'nayo Diosa castiga ogkahue' mo'eapone. Moisesen huadak hua'ataj nigpeikahue'dik o'uynok "castiga ogka'dik o'nene," Diosa mona'uyne. Moisesen huadak hua'a o'peedepepo dakhue'da o'ey, dakhuea'da huaka'eri o'ikay o'nope'uyne.

14 Moisésenba' huadakda o'ika'. Diosen Nokirega Moiséstaj o'nopoēa'uyate. Donayo dakhuea' huaka'eri ijjeпо dakhuea' ijkika'uy.

15 Huadak e'kika'ta' e'pakada kahue'dik ijikay. Dakhuea' e'ka'ta' pakhue' e'eada dakhuea' ijkikay. Kenda ijkika'nignayo nopoehue'da ijjeу.

16 Ken dakhuea' e'ka'ta' pakhue' e'eada dakhuea' ijkika'po konigepo Moisésenba' oyda huadak o'e ijnopoey.

17 Do'ada dakhuea' e'ka'ta' pakhue' e'eada ijkikay. Do'hued huanopoya'da dakhuea' be'kika'ne.

18-19 Do'huada dakhue'da kahue' ijjeу. Huadak e'kika'ta' e'pakpi' kahue'dikda ijjeу. Dakhuea' e'kika'ta' pakhue' e'eada dakhuea' ijkikay.

20 Kenda dakhuea' e'ka'ta' pakhue' e'eada eka'nayo do'hued huanopo'api' nama'da me'nopoēa'nok dakhuea' ijkay.

21 Doere konigti huadak e'ka'ta' e'pakada dakhuea' o'kikay.

22-23 Diosen hua'a huadaknanaда o'e o'nopoepo huakka' e'nigpeika'ta' e'pakada huanopo'anayo e'nigpeeta' pakhue' o'epo kenpa'da dakhuea' kika'dik o'ey, o'nopoene.

24 Nopo'durugpakhue'da ijikay. Huata'da dakhuea' e'ka' batikahue'dik o'ene. Be'a tihuapokdik mo'e. Be'a nopo'yarea'dik mo'e. Batikhue' ee'nayo kenpa'da o'bueyapoy.

25 Diostaj e'nigpeika'ta' e'pakada oro'en huanopo'a dakhuea' e'kika'ta' o'pak. Diosanayo dakhuea' e'kika' mo'nopo'yarea'ne. Jesucristo Huairitaj mo'nigta'mona'uyatenok mo'nopo'yarea'ne. "Dakiti Dios" ona'ne.

8

Diosen Nokirega mo'nopo'toenok Diosen 'urua'da kika'dik o'ika'apet.

¹ Aya' Jesucristoen huaknopoe'eri Diosen o'nepo konig huanopo'a o'pakika'nig dakhuea' kikhue' o'nepo kenda Diosen Nokirega o'paknig ogkika'nok "dakhuea' boka'po kenpa'da bueydik mo'eapo," Diosa onahue' mo'eapone.

² Dakhuea' o'kikame'nok "bueydik mo'eapo," Diosa ena'tada Jesucristotaj oknopondenok Diosen Nokirega huadaky'o' e'kika' bo'tihuapokika'ne. Ona'ti "bueydik mo'eapo," Diosa onahue' mo'eapone.

³⁻⁴ Moisésenba'taj nigpeikahue'dik o'uyne. Moisésenba' nopo'yareahue'dik mo'enok kenpa'ti noeanhuahue'dik mo'uyne. Konigepo Diosa oro'omeytaj e'manopo'yarea'ta' o'pakpo ke'nen Huasi'poda o'ta'mona'uyate. Oro'omeyen huaso'nigda o'si'poe'uyate. Diosen huasi'ponayo dakhuea' kahue'da o'ika'uyate. Oro'omey dakhuea' o'ka'nok kenpa'da mabueydik mo'eapone Moisésenba'te ea'tada oro'omey kenpa'da bueyhue' ka'ne'po Jesús'a oro'tehuapa' mo'nigbuey'uyate.

⁵ Huakka'ada konig huanopoya'da on'pakika'nig on'nopoika'po dakhuea' ogkika'nig'a. Oro'omey huaknopoe'erinayo kenda Diosen Nokirega o'pakika'nigyo'da o'mepuke'ika'po Diosen o'kika'ne.

⁶⁻⁸ Kenpa'da kenda oro'en huanopo'a o'pakika'nig e'mepuke'ika'nayo Diostaj pakhue' o'epo Diosen hua'a nigpeehue'dikda o'ene. Konig

oro'en huanopo'a dakhuea' o'paknig e'kika'nayo konig Diosa o'pakika'nig kahue'dik o'ene. Konigepo konig oro'en huanopo'a o'pakika'nig e'nopoika'nayo kenpa'da o'bueyapone. Kennayo Diosen Nokirega o'pakika'nig oro'omey e'nopoika'nayo durugnopo'da Diosere o'noeonhuahuika'apone.

⁹ Diosen Nokirega opudomeytaj e'nopo'to'e'nayo konig huanopo'a o'pakika'nig kikhue' mo'ika'po kenda Diosen Nokirega o'pakika'nig mo'nopoika'po bo'kika'ne. Diosen Nokirega nopo'to'ehue' ee'nayo Cristoen ehue'da mo'ene.

¹⁰ Cristo opudomeytaj e'nopo'to'e'nayo Diosa dakhuea' e'ka' bokkahuea'depo "huadakda mo'ene," mona'denok dakhuea' kikhue' mo'ika'po Diosenyo'da bo'kika'ne.

¹¹ E'bueytada kubarakya' Diosen Nokirega Jesucristotaj o'noyhuada'uyate. Diosen Nokiregada oro'omeytaj mo'nopo'to'enok Diosenyo'da o'pakpo o'kika'ne. Kenpa'ti Diosen Nokiregada mo'nopo'to'epo oro'omeytaj onte'ti huaboa'kon mo'noeika'apone.

¹² Konigepo oro'omeyen huanopo'a dakhuea' e'kika'ta' o'pakika'nig kahue'dik o'ika'ne. Diosen-nayo kika'dik o'ika'apone.

¹³ Kenda oro'omeyen huanopo'a o'pakika'nig e'kika'nayo kenpa'da o'bueyapone. Diosen Nokirega mo'nopo'to'enok dakhuea' e'kika' e'batiknayo Diosere o'noeonhuahuika'apone, egomey.

¹⁴ Aya'tada Diosen Nokirega e'manopo'otnayo Diosensi'po o'ene.

15 Oro'omeytaj Diosen Nokirega mo'nopo'toepo Diosen huanaba' ehue'ada Diosensi'po mo'ea'dene. Diosen Nokirega mo'nopo'toenok Moisesenba'taj me'pukhue' o'ika'apone. Diosensi'po o'epo, "oro'en pag, oro'en pag," Diostaj ona'ika'ne.

16 Oro' Diosensi'po o'ene Diosen Nokirega oro'omeytaj mo'nopo'ea'ika'ne.

17 Cristo pai'da o'nopo'e'uyatenig oro'omey konigti pai'da e'nopo'enayo Cristoere Diosensi'po o'epo Cristoere Diosen o'taeapone, Cristoere durugnanada o'noonhuahuika'apone.

18 Oyda suigda pai'da o'nopo'unhua'po nogoknayo Cristoere durugnanada o'unhuahuika'apone. 'Urua'da o'unhuahuika'apone.

19 Nogok aya'da Diosensi'potaj Diosa o'manoyhuada'apo. Diosere 'urunanada o'unhuahuika'apone. Aya' Diosa o'ka'uyatenig aya' on'tiahuayika'niga a'batiahuayya'po on'nigonhuahuika'po Diosensi'potaj e'batiahuayta' on'pakika'.

20-21 Diosa 'uruana'nada e'ka'tada Adán Diostaj nigpeehue' o'enok "huadari sue'bada o'unhuahuika'apo, aratbutkon dakhue'da o'neapo, on'mabueyapo," Diosa oa'uyatenig'a. Nogoknayo oro'omey Diosensi'po o'noyhuaddepo 'urunanada o'ea'apone. Huadariyo huae'erikon onte'ti parahue' ya'ea'pet, mabueyhue' ya'neapet. Huadakyokon ya'bakerekapet. 'Urubada ya'ea'pet.

22 Oyda kenpa'ti aya' Diosa o'ka'uyateniga konig ettone' on'si'popakpo on'tiripo pai'nanada

on'nopo'ika'.

²³ Oro'omeykon pai'nanada o'nopo'ika'ne. Diosen Nokirega oro'omeytaj e'nopo'toepi' Diosensi'po huayahuea' kenpa'ti huaboso' e'huae' o'nigunhuahuika'po pai'nanada o'nopo'ika'ne.

²⁴ Kurudyo Diosere Diosensi'po o'unhuahuika'apone tiahuayhued e'eaded oknopoenk Dios mo'nopo'yarea'ne. Tiahuayhue' ee'pi'. Diosere o'unhuahuika'apone o'nopo'ika'ne.

²⁵ Diosere Diosensi'po o'unhuahuika'nig'a oynayo tiahuayhue' e'ika'pi' daka' o'nigunhuahuika'ne.

²⁶ Daka' o'nigunhuahuika'po pai'da e'nopo'ete Diosen Nokirega bo'tihuapokika'ne. Konig Dios o'pakika'nig nopoehue'da ee'tada Diosen Nokirega oro'tehuapa' Diostaj 'urua'nanada mo'nigtiona'pakika'ne.

²⁷ Konig Dios o'paknig oro'omey huaknopo'eritaj Diosen Nokirega mo'nigtiona'pakika'ne. Dios huanopoya'da oro'omeytaj daka' moknopo'ika'po, katepi' o'pakika'nig o'nopo'ika'po Diosen Nokireg e'tiona'pakte Diosadakon o'nopo'ika'.

Pai'nanada e'nopo'unhuahua'pi' Cristoa bo'tihuapokaponok bo'teyya'aponok oknopo'epo batikhue'da Diosen 'urua'da o'kika'apone.

²⁸ Huakka'tada Dios o'pakpo o'baktie'ea'uyate. Diostaj di'nanada o'nepo pai'da en'nopo'e'nayo Dios daka' o'batihuapokika'po huadak kagkike'po huadakda ka'nike'po Diosere

kan'noeonhuahuike'po Diosa o'batihuapokika'.
Kenda o'nopoene.

29 Kenomeya Cristotaj o'noknopoeapo
huakkuruda Diosa o'maknopoe'uyate. Cristo
Diosen Huasi'po huaknopoe'eried Huairi
kaike'po, "konig do'hued Huasi'po kan'yahue',"
Diosa huakkuruda oa'uyate.

30 Huakkuruda Diosa o'baktie'ea'uyate.
Kenomeytaj "yan'nopo'korea' Jesucristotaj
yanoknopoika'," o'mana'po dakhuea'
e'ka' o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene,"
o'mana'po kenpa'ti "do'hued huasi'poere
mo'noeonhuahuika'apone," Diosa o'mana'uyate.

31 Dios oro'omeyere o'ika'po
bo'tihuapokika'nok be'api' oro'omeytaj dakhuea'
ogkahue'dik mo'ene. Me'pukhue'ada Diosen
o'kika'ne daka' oknopoika'ne.

32 Diosa Huasi'po Jesustaj bueyhue'
kae'po tiokahue' o'uyate. Oro'omeyen
dakhuea' e'ka'taj kamanigbueye'po
mo'nigta'mona'uyate. Kenpa'ti Diostaj
a'nigpeea'ikaya'po Diosa bo'tihuapokika'apone.
Pai'da e'nopo'ete bo'tihuapokika'apone.
Mo'noeanhuahuika'apone. O'nopoene.

33 Diosa oro'omeyen dakhuea' e'ka'
bokkahuea'depo "huadakda mo'ene,"
mona'de'uynok "dakhuea' ogka'," be'api'
oro'omey huaknopoe'eritaj huaahue'dik
mo'ika'apone.

34 Oro'omeytaj Cristo mo'nigbuey'uyatenok
Diosa huakudaka'da ee'tada o'noyhuada'uyate.
Diosere o'epo mo'nigtiona'pakika'nok oro'omey
huaknopoe'eritaj "dakhuea' ogkika'po kenpa'da

bueydik o'ne," be'api' toto'api' huaahue'dik mo'ene.

³⁵ Oro'omey pai'da e'nopo'epi', ke'poda e'mepu'kepi', oro'omeytaj e'tierikpi', e'tidike'pi', e'huadiaypi', egkapi', aypo toehue' ee'pi', yudtaj toehue' ee'pi', taka'a a'arakya'po e'huatiakpi' e'bueypi' Cristoanayo di'nanada okbatikhue'da mo'ika'ne.

³⁶ Diosba'a oa'po:

Cristoen huaknopoe'eri o'enok oro'omeytaj
bo'huadiaypo e'arakta' bo'tipakika'ne.
Konig oveja huakka'tehue'
on'batiarakika'nig oro'omeytakon
matinepahuihue' mo'epo e'arakta'
bo'tipakika'ne. Apagba'a oa'.

³⁷ Ken konig e'ika'pi' Cristo huakka' di' mo'ika'nok batikhue'ada nogiti nogiti Cristotaj oknopoika'ne. Diostaj nogiti nogiti daka' o'nigpeika'ne.

³⁸⁻³⁹ Diosa di'nanada mo'epo Jesucristo Huairi oro'tehuapa' mo'nigbuey'uyate. Okbatikhue'da di'nanada mo'ika'ne. E'bueypi', e'noepi', Diosen huata'moneria ee'pi', kuruderia egka'pi', toto' huairia e'magkapi' oy nogokpi' pai'da e'nopo'epi', Diosa okbatikhue'da di'nanada mo'ika'nok oro'omeyakon batikhue'da oknopoika'apone. Kenpa'ti be'api' huairi nokiregapi' kutayapi' soroktoyapi' dubayapi' huahueyapi' Diosya' oktiparathue'dik mo'epone. Diosa okbatikhue'da di'nanada mo'ika'nok batikhue'da oknopoika'apone. Do daka' ijnopoey.

9

Israel aratbuttaj Diosa o'baktie'ea'uyate.

1-3 Ken do'hued aratbut, Israel aratbut do'hued aratbut e'eada huakka'ada Diostaj nopo'koreahued o'nepo Cristotaj oknopoe'hued o'nenok kenomeytaj suhue'nanada ijmakun-huahuikay. Kan'nopo'kore' huakka'da ijmatinopoi'kay. Cristotaj kanoknopoe' huakka'da ijpakikay. Dakhuea' e'ka' kan'nopo'yare' kenda huakka'da ijpakikay. Do'hued aratbut kan'nopo'kore'po do'hua Cristotaj ekhueytudta' castiga do'taj e'nigogkata' ijpakikay. Do Cristotaj huaknopoe'eri ijje'po buttida ijjay Diosen Nokirega me'nopoea'nok da ahue' ijje'y.

4 Israelen adhuea' huayayo Israel aratbut o'ne. Diosa huakka'da o'pakpo konig ke'nensi'potanig o'baepo kenomeytaj o'batohua'udhuahua'po 'urua'nanada o'epo o'matoika'uyate. Kenda do'a on'nigka'apone Diosa nogok nogok o'mana'uyate. Moisesenba' o'bayokuyate. Diosen jakyo konig kika'dik mo'ene o'mana'uyate. Cristo huamanopo'yarea'eri on'nigta'mona'apone o'mana'uyate.

5 Abraham Isaac Jacobere Israel aratbuten adhuea'pane' o'nuyate. Jesucristokon Israel aratbut osi'poe'uyate. Cristo Dios o'epo aya'enda Huairi o'e. "Cristo 'urunanada Huairi o'ika'," aya'ada mon'batadi'kea'ika'.

6-8 "Huasi'po i'toe'apone, Abraham," Diosa ona'uyatenok Isaac o'si'poe'uyate. Kenpa'ti "Isaacensi'po o'nen hueretda huayayo o'eapo, huayayoensi'po o'nen hueretda adhuea' huayayo o'neapo, Abraham," Diosa ona'uyate. Aya' Israelen huayayo Israel aratbut hueretda ehue' o'ne. Kenyo'da kenomeyda huasi'po

i'matoeapone Diosa enak hueretda huasi'po Diosensi'po o'ne, o'nopoene.

⁹ Kenpa'ti, "Nogbayoktida teyda ijhuati-akaponok Sara o'si'popakapo. Huabokereksi'po o'si'poe'apo," Abrahamtaj Diosa ona'uyate.

¹⁰ Kenpa'ti Isaac Abrahamensi'po kenpa'ti oro'omeyen adhuea'pane'a Rebecataj o'toepakuyate. Nogtiedda apag e'eada botsi'poa' huadapoyo o'nuyate.

¹¹⁻¹³ Isaacensi'po si'poehued e'ne'ted kenpa'ti dakhuea' kahued e'ne'ted huadakpi' kahued e'ne'ted, "huasuedtaj huatone'ma'buya nigpeika'dik o'ika'apo," Rebecataj Diosa ona'uyate. Kenpa'ti "Jacobtaj di'nanada ijjuj. Esaútaj sue'da di' ijjuj." Apagba' kenpa' oa'. Ken Dios o'pakpo Jacobtaj oktie'uyate. Si'poehued ee'ted dakhuea' huadakpi' kahued ee'ted Diosa o'pakpo oktie'uyate.

¹⁴ Esaútaj Diosa dakhuea' ogka'uyate ahue'dik o'ene. Dakhuea' kahue' o'ika' Diosa.

¹⁵ "Be'tapi' di' ee'ta' ijpakpo di' ijjeapoy. Be'tapi' e'tinepahui'ta' ijpakpo ijtinepahuika'apoy," Moiséstaj Diosa ona'uyate.

¹⁶ Oro'omey aratbut huata'da o'paknok Diosa tinepahuihue' mo'ene. Oro'omey diga'da o'baa'nok tinepahuihue' mo'ene. Diosayo'da o'pakpo mo'tinepahuika'ne.

¹⁷ Apagba'te "Egipto huairi do'hua e'yahuea'uypi' do teynanada aya'tada ka'dik ijikay aya' aratbut aya' huadaribaya'da kanoknopoike'po, do'hued aratbut o'nendariya' ijmakoroka'apoy." Diosa Egipto huairitaj ona'uyate.

18 Egipto huairi nopo'koreahue' kae' Diosa o'pakpo o'nopo'e'uyate. Be'api' kenpa'da dakhuea' ka'ne' Diosa o'pakpo o'maknopoika'. Nogomeytaj kan'nopo'kore' o'pakpo o'maknopoika'.

19 "Diosa o'paknok nopo'koreahue'dik o'eapoy. Nopo'koreahue'dik ee'nayo Diosa castiga menpa' ogkahue'dik mo'ene." Be'api' yadapetpi'.

20 Kenda Diostaj dakhuea' onahue'dik o'ene. Sorokkoso konig o'ene. Dios konig sorokkoso huaka'erionig o'e. Oro konig suhuigkosonig ee'pi' "¿suhuigkosoda mena'po o'nigkame'?" Diostaj onahue'dik o'ene.

21 Sorokkoso huaka'eri konigti sorok mamasot o'toepo 'urua'nanada koso ka'dik o'e. Kenpa'ti e'paknayo huamanhuada' koso ka'dik o'e. Konigti Dios katepi' kenda e'ka'ta' o'pakpo ka'dik o'ika'. Ekkahuea'ta' e'paknayo o'bakkahuea'apo. Castiga e'ka'ta' e'paknayo nogomeytaj castiga o'magka'apo. Ken konig o'ika' Dios.

22 Diosanayo aya'ada en'tiahuayte dakhuea' huakika'eritaj castiga e'magkata' e'pakada kenpa'ti Dios teyda o'ika' e'maknopo'e'a'ta' o'pakika'po ijhue'nanada o'manigunhuahuika'uyate. Idada castiga magkahue' o'uyate.

23 Onokteteyo' di'nanada o'maika'nig kenpa'ti o'matinepahuika'nig e'manopo'e'a'ta' o'pakpo oro'omeytaj kurudyo mo'noanhuahuike' moknopo'e'a'ne.

24 Diosa o'pakpo judío aratbuttaj kenpa'ti nog aratbuttaj o'baktie'ea'po o'manopo'yarea'.

25 Kenda Oseasa Diosen huamanbatia'pakeria a'ennada o'manigmadoya'uyate:

Do'hued aratbut ehue' o'nunhuahuika'uyⁿig
 "do'hued aratbut o'ne," ijja'apoy. Di
 maehue' ijjunhuahuika'uyⁿig'a di'da
 ijmaeapoy. Diosa oa'uyate.

26 Kendariyo "Diosen aratbut ehue'
 o'nika'," o^da'ika'nigtaj "Dios huanoeon-
 huahuika'eriensi'po o'ne." Yan'bahuaa'apet.
 Oseasa oa'uyate.

27-28 Isaíasa Israel aratbuttaj o'bahuaa'uyate:
 "Israel huayayoen aratbut huakka'nanada
 o'neapo. Konig kuhuad e'pogte huakka'nanada
 kuhuad o'ika'nig Israel aratbut konigti
 huakka'nanada e'ne'pi' konig Diosa oa'uyatenig
 idada aratbuttaj castiga o'magka'aponok sue'da
 huakka'mon mabueyhue' o'neapo. Diosere
 on'noeonhuahuika'apo." Isaíasa oa'uyate.

29 Kenpa'ti oa'po:

Sodoma aratbut kenpa'ti Gomorra aratbut
 dakhuea' huakika'eri o'nenok Dios Huairi
 teynanada o'epo castiga o'magka'po
 aya'tada o'mahuiguyate. Oro'omey
 Israel aratbuttanayo mo'tinepahui'po
 aya'tada batiarakahue' mo'eapone.
 Huakka'mon o'noeonhuahuika'apone.
 Isaíasa o'mana'uyate.

*Diosa dakhuea' e'ka' bokkahue'po Israel
 aratbuta Jesucristotaj eknopo'e'ta pakhue' o'nika'.*

30 Nogdakon e'manopo^ea'taj ijpaki. Diosa
 dakhuea' e'ka' bokkahue' nog aratbut pakhue'
 e'nikapi' Jesucristotaj o'noknopo^eenok Diosa
 o'bakkahuea'depo "huadakda mo'ene,"
 o'mana'uy.

31-32 Diosa dakhuea' e'ka' bokkahue'po Israel aratbutnayo Jesucristotaj eknopoe'ta' pakhue' e'eada Diosa bokkahue'po "huadaka' mo'ene," mone'po Moisésenba' e'kika'ta' on'paknig'a nigpeikahue'dik o'nenok Diosa manopo'yareahue' o'uyate. Cristo konig e'ituka' huidonig e'bahuedatoka' huidonig o'enok kentaj huakka' judío aratbuta diga' okbira'po oknopoe'hue' o'nenok Diosa okkahueahue' o'maeapo.

³³ Apagba' kenda oa'po:

Jerusalényo nogtatida ijta'mona'apoy. Ke'na konig e'ituka' huidonig o'enok huakka'ada oknopoe'hue'dik o'nika'apo. Kentaj huaknopoe'erinayo nama'da yoknopoikay ahue'dik o'neapo.

10

¹ Israel aratbuta Cristotaj kanoknopoe'po kenpa'ti Diosa dakhuea' e'ka' kamanopoyare'po do'hued huanopoya'da huakka'nanada ijpakpo on'nigtiona'pakika'ne, egomey pogomey.

² Israel aratbuta Diostaj huakka' e'pakada kenda Diosa o'paknigtaj nopoe'hue'da o'ne. Kenda e'manopoe'a'ta' ijpaki.

³ Diosa dakhuea' e'ka' a'bakkahueaya'po "huadakda mo'ene," Diosa a'manaya'po Israel aratbuta Cristotaj oknopoe'dik e'eada nopogkahue' o'nika'. Oro'mey huadakda o'ene. Moisésenba' daka' o'nigpeika'nok "huadakda mo'ene," Diosa mona'apone. Israel aratbuta nama'da on'nopoika'po Diosen Cristotaj eknopoe'ta' pakhue' o'nika'.

4 Moisésen e'mana' hua'a Cristoa aya'da o'nigpeika'uyate. Aratbuten dakhuea' e'ka'taj o'manigbuey'uyate. Moisésenba' konig dakuapada o'ka'uyatenok oy Cristotaj huaknopoe'eritaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'mana'ika'.

5 "Huadakda mo'ene," Diosa kamane'po "Moisésenba' aya'da hua'a nigpeika'dik yanika'. Sigpi' dakhuea' kahue'dik yanika'." Moisésa e'madoya'uyate'tada kenda kikhue'dik o'ene.

6 Diosa dakhuea' e'ka' kabakkahue'po "huadakda mo'ene," kamane'po Cristotaj oknopoe'po "Cristotaj atotiakya'po kurudyo be'api' behuikdik o'eapo" nopoe'hue' o'ene.

7 Kenpa'ti, "Soroktoya' Cristotaj a'noyhuada'ya'po be'api' hua'dik o'eapo," nopoe'hue' o'ene. Cristo huakudaka'da ee'tada Diosa o'noyhuada'uyate.

8 "Huadak hua'a mo'peede'po mo'batia'pakpo huanopoya' mo'nopoede." Apagba'a oa'. Aratbut kanoknopoe'po kenda huadak hua'a o'manmadikikay

9 "Jesús oro'en Huairi o'e," aratbuttaj e'mana'nayo kenpa'ti Diosa huakudaka'da ee'tada Jesústaj o'noyhuada'uyate huanopoya'da eknopoe'nayo Diosa oro'en dakhuea' e'ka' bokkahuea'po mo'nopo'yarea'apone. Diosere o'noeonhuahuika'apone.

10 Huanopoya'da Cristotaj oknopoenok Diosa dakhuea' e'ka' bokkahuea'apone. Kenpa'ti Jesucristotaj yoknopoe'y o'mana'nok Diosa mo'nopo'yarea'apone.

11 "Aya'tada Cristotaj huaknopoe'eritaj Diosa

dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po 'huadakda mo'ene,' o'mana'aponok huaknopoe'eria nama'da yoknopoikay nopoehue'dik o'neapo." Apagba'te kenpa' oa'.

¹² Aya' Cristotaj huaknopoe'eri judío ehue' huaknopoe'eritaj judío huaknopoe'erieretaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po "Huadakda mo'ene," o'mana'aponok Diostehuapa' konigti o'ne. Judío huaknopoe'eri kenpa'ti judío ehue' huaknopoe'eri konigti o'ne. Dios kenomeyen Huairi o'e. Metinepahui' e'tiona'pakika'nayo Diosa o'matinepahui'po o'bakkahuea'apo.

¹³ Kenpa'ti inpa' Apagba'a oa': "Menopo'yarea', dakhuea' e'ka' bekkahuea', Cristo Huairi." Aya'ada e'tiona'pakte Diosa o'mapeedepo o'bakkahuea'apo o'manoeanhuahuika'apo. Apagba'a oa'.

¹⁴ Aratbuta Huairi Cristotaj oknopoehue' ee'nayo "metinepahui', Cristo Huairi," onahue'dikda o'nika'. Kenpa'ti Jesucristoen huadak hua'a peehuedda ee'nayo Jesucristotaj oknopoehue'dik o'nika'. Jesucristoen huadak hua'a huamanbatia'pakeri ehue' ee'nayo Jesucristoen peehue'dikda o'nika'.

¹⁵ Huamanbatia'pakeritaj Diosa ta'monahue' ee'nayo Cristoen manbatia'pakhue'dik o'ne. Konigepo huadak hua'a kan'manbatia'pake'po Diosa mo'ta'mona'ika'ne. "Jesucristoen huadak hua'a on'diktotiakpo huamanbatia'pakeri 'urunanada o'ne." Apagba'a oa'.

¹⁶ Jesucristoen huadak hua'a huakka'ananada e'peeada eknopoe'ta' pakhue'da o'nika'. "Diosen hua'a o'manbatia'pakika'nig sue'ada o'noknopoe,

Huairi.” A’nennanada Isaíasaa oa’uyate.

17 Kenpa’ e’ika’ada Jesucristoen huadak hua’a e’manbatia’pakte aratbut on’peedeponoknopoe’dik ya’neapetpi’.

18 Jesucristoen huadak hua’a Israel aratbut aya’ada on’peede o’nona’ne. Apagba’a inpa’ oa’uyate:

Huadariyo adtenanada meyopi’ aratbut o’nika’po Diosen hua’a on’peede’uyate.

19 Diosa nog aratbuttaj o’manopo’yarea’apo. Kenda dapita’ Israel aratbuta on’nopoe’uyate, o’nona’ne.

Opu domey Israel aratbuta do’taj eknopoe’ta’ pakhue’ mo’enek nog aratbuttaj ijmatinepahui’apoy. Nog aratbut nopoe’hue’da huae’eri o’ne opudomey nama’da mo’nopo’eng’a nog aratbutnayo huadada do’taj me’noknopoe’aponok diga’ mo’mahuadiayapet. Moisésa kenpa’ Diosen hua’a o’mana’uyate.

20 Nog aratbuta do’taj ukhue’ ee’pi’ me’noknopoe’apone. Dios konig o’e moknopoe’a’ Diostaj onahued ee’pi’ Diosa o’maknopoe’a’apo. Isaíasaa kenda me’pukhue’ada Diosen hua’a o’mana’uyate.

21 Israel aratbuttaj o’tia’pakpo: “In aratbuta do’taj nigpeehue’da mo’ika’ne. Do’taj moknopoe’batikuayne. Aya’me’noeda yan’nopo’korea’, onte’ti do’taj menigpeika’ o’manika’uynig’a.” Kenda Isaíasaa Diosen hua’a oa’uyate.

11

*Suhue'tada Israel aratbuttaj
a'manopo'yareaya'po a'manoeanhuahuikaya'po
Diosa di' o'maepo o'matinepahui'po
o'baktie'ea'uyate.*

¹ Diosa ke'nen Israel aratbuttaj kenpa'da maenhue' o'uyate, o'nona'ne. Dokon Israel aratbutda ijjeý. Abraham o'uyate do'hued adhuea'pane'. Abrahamen huayayo Benjamín aratbutkon ijjeý. Diosa do'taj enhue' me'uyne.

² A'nennada Diosa Israel aratbuttaj o'baktie'ea'uyate. Do'hued aratbut me'taene Diosa o'maknopoika'po maenhue'da o'ika'. A'nennada Elíasa Diostaj o'tiona'pakpo Israel aratbuttaj dakhuea' o'bahuaa'uyate, Apagba'a oa'uyatenigtaj kenda mo'nopoene.

³ "Israel aratbuta aya'da o'nen huamanbatia'pakeriomeytaj on'batiaraka'uyate, Huairi. O'nen huid kutopakon kente Diostaj 'uhua on'nigarakika'po on'nigmahuigika'nig ken kutopataj Israel aratbuta o'nenme'te. Diosen huamanbatia'pakeri doyo'da ijnoey. Do'takon e'arakta' mentipak." Kenpa' Elíasa e'tiona'pakte,

⁴ "Ehue', onyo'da noehue' i'ene. O'nayo'da do'taj di' ehue' o'ene. Siete mil huabokereka do'taj di' me'nene. Huata' ijmaktoenok e'ketka' dios Baaltaj pakhue' o'nepo Baaltaj huikudate tihuadhue' o'ne." Diosa Elíastaj oatokuyate.

⁵ Oy kenpa'ti Israel aratbut huakka'mona Diostaj di' o'nepo Jesucristotaj o'noknopoenok. Kenomeytaj Diosa di' o'maepo o'matinepahui'po Diosere kan'noeonhuahuike'po o'baktie'ea'uyate.

6 Diosa o'pakpo huaknopoe'eritaj o'matinepahui'po dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po o'baepo kurudya' o'manoeanhuahuika'apo. Aratbutada huadaknanada egkikak Diosa okkahueahue' o'maepo di' ehue' o'maepo baehue' o'mae. Oro' huadak o'kika'nok konigepo Diosa okkahueahue'dik mo'ene kenpa'ti ehue'dik mo'ene. Kenpa' o'pakpo okkahuea'dik mo'ene. Kenpa' o'pakpo e'dik mo'ene.

7 Diosa dakhuea' e'ka' bokkahue'po "huadakda mo'ene," Diosa mone'po Israel aratbuta on'pakonhuahuika'uynig'a kenda Diosa o'paknig nopoehue' o'nunhuahuika'uyate. Huakka'montaj Diosa o'baktie'ea'po dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'mana'uyate. Nogomey Israel aratbuta oknopoehue'ya ka'nike'.

8 "Israel aratbuttaj Diosa oknopoehue'ya'taj o'maene'uynok Diostaj oknoponkahue' o'nunhuahuika'uyate. Oydakon oknoponkahue'da o'nika'. Diostaj konig ekpobigonig o'nika'po kenpa'ti Diostaj peehue'dik o'nika'apo." Apagba'a oa'.

9 Davidakon Israel aratbuttaj o'batia'pakpo: Kirigayo' fiestate huakka'nanada aypo on'toepo on'bapika'po on'mamay'ika'po Dioste-huapa' huadakda o'ene huata'da nama'da on'tinopoika'po idada on'mabueyapo. Huakka'nanada on'tamaika'nok Diosa di' mo'ene nama'da on'nopoenig'a Diosa castiga o'magka'apo.

10 Konig ekpobig o'nepo Diostaj oknopoehue'dik o'nika'po. Konig nog aratbuten huanaba'nig

huata'pite orogda o'nonbahuika'po pai'nanada on'nopo'unhuahuika'apo. Davida Diosen hua'ate oa'uyate.

Nog aratbuttaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po o'manoeanhuahuika'apo.

¹¹ Judíomey Jesucristotaj oknopoehue' ene'pi' Diosa kenpa'da maenhue' o'maeapo, o'nona'ne. Nogokpi' ya'noknopoe'apet. Oyda judío huae'eriomey Jesústaj oknopoehue' o'nenok nog aratbutataj oknopoe'dik o'ne. Nog aratbut huaknopoe'eritaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po "huadakda mo'ene," o'mana'po o'manoeanhuahuika'apo. Judío aratbuta nog aratbuttaj on'batiahuaypo konigti Cristotaj eknopoe'ta' yan'pakapetpi'.

¹² Judío aratbuta Cristotaj oknopoehue' o'nenok nog aratbutataj huaknopoe'eri Diosere durugnanada o'neonhuahuika'apo. Nogok aya' judíomeya Diostaj e'nopo'korea'de'te onte'ti Diosensi'po o'nedepo nogiti huakka'nanada on'madurugpakonhuahuika'apo.

¹³ Opuđ judío ehue' huae'eriomeytaj o'nona'ne. Opuđomeytaj ka'maboroayike'po Diosa me'ta'mona'uynok huakka'nanada ijpakpo opuđomeytaj digá'nada on'boroayika'ne.

¹⁴ Opuđomey 'urua'nanada Jesucristoen bo'kika'nigtaj huakka'mon do'hued judío aratbut kan'tiahuaypo kenpa'ti kan'nopo'kore'po opuđomeytaj digá'da on'boroayika'ne.

¹⁵ Diosa judío aratbut oknopoehue' huae'eriomeytaj o'maen'uyatenok aya'da nog aratbut on'nopo'korea'po Diosensi'po e'dik o'ne.

Nogok judíomey on'nopo'korea'depo kenpa'ti Jesucristotaj o'noknopoedepo huadakkanada o'epo. Konig e'buey e'manoyhuadonig ken konig o'neapo.

¹⁶ Abrahamomey judío aratbuten adhuea'pane' Diosen aratbutda o'nepo Diosenyo'da ogkika'uyatenok kenomeyen adhuea' huayayo Diosen aratbut o'nepo Diosenyo'da yag'kika'apet. Kenda konig pan o'ne. O'nonbatia'pakapone. Judíomey pan Diostaj ogka'po huakkuru pan ogka'po Diostaj e'yokde'te huadakyo' Diosen o'e. Aya' kendation pansot nog pan e'kade'te konigti aya'da huadakyo' o'e. Diosen o'e. Ken konig judío aratbut Diosen 'uruyo' ya'neapet. Kenpa'ti hueymey hua'ihuit huadakda ee'nayo aya' hua'opipi' huadakda o'neapo. Konigti Israel adhuea'pane' huadakda o'nuynok adhuea' huayayokon huadakda ya'neapet. Diosenyo'da ya'neapet.

¹⁷ Diosen judío aratbut konig olivo hueymey o'ne. Olivo huatoe'eria hua'opi e'ay o'baktega'po o'maenpo nog ohuey hua'opiada e'bakkudak o'noe. Ken konig huakka' judío aratbut hua'opi ektég konig o'ne. Opudomey nog aratbut huaknopoe'eri konig Diosen aratbutyo e'bakkudeanig mo'ea'po Diosa mo'nopo'noeanhuahuika'ne.

¹⁸ “Oro'omey huaknopoe'eri huadakda o'ene. Judío oknopoe'hue' huae'eri konig hua'opi e'bakteganig dakhue'da o'ne.” Kenpa' nopoe'hue' yanikati'. Opudomey nog aratbuta Abrahamomeytaj oknopoe'ahue' e'ne'tada Abrahamomey Diostaj daka' o'noknopoika'uynok

kenomeyere opudomey_{ak}on moknopoika'po kenda daka'yan'no_po_e'.

¹⁹ “Hueretda olivo huatiote oro'omey nog aratbuttaj Diosa a'bakkudea'ya'po judío hua'opitaj Diosa o'baktega'uyate.” Opudomey nog aratbuta yadapetpi'.

²⁰ Dakamon mo'no_po_e. Cristotaj okno_po_ehue' o'nenok Diosa judíomeytaj o'maen'uy. Opudomey judío ehue' e'eada kenyo'da Cristotaj moknopoika'nok Diosen mo'ika'. Huadakda o'ey, huata'da tinopo_ehue'yanika'. Daka'yan'no_poika'.

²¹ Judío okno_po_ehue' huae'eritaj Diosa matinepahuihue' ee'nayo oro'omeynayo huadakda o'ey opudomey nog aratbuta huata'da e'tinopoika'nayo kenpa'ti eknopo_ebatiknayo opudomeytakon matinepahuihue' mo'eapone.

²² Diosa di'nanada o'maika'po o'matinepahui'ika' e'matinepahui'ika'pi' okno_po_ehue' huae'eritaj ke'ponada castiga o'magka'apo. Okno_po_ehue' judío huae'erimeytaj o'maen'uy. Opudomey huakno_po_e'eritanayo o'matinepahui'ika'de. Huadakda o'ey huata'da tinopo_ehue' e'ika'nayo kenpa'ti Jesústaj eknopoika'nayo Diosa mo'tinepahui'ika'apone. Diostaj eknopo_ebatiknayo Diosa castiga mogka'apone. Kenda daka'yan'no_poika'.

²³ Diosen judío aratbut en'no_po'korea'nayo huaboada Cristotaj e'nokno_po_e'nayo Diosa o'matinepahui'apo. Teyda o'epo hueretda olivotaj o'bakkudea'apo. Ke'nen aratbut onte'ti o'maea'apo.

²⁴ Opudomey Cristotaj huakno_po_e'eri nog aratbutda mo'epo konig dubayo olivo

hua'opi ee'pi' hueretda ta'ba olivoyo Diosa mo'bakkudea'uyne. Opudtapi' e'bakkudea'nayo judío aratbut Diosen hueretda aratbuttaj dapita' Diosa o'bakkudea'apo.

Israel aratbuttaj Diosa dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'po o'manopo'yarea'po o'manoeanhuahuika'apo.

25-26 “Konig judío aratbuttaj Diosa o'magka'apo oro'omeya daka' o'nopoene.” Opud nog aratbut nama'da nopoehue' yanika'. Huakka'da judíomey Jesústaj oy eknopoeta' pakhue' e'nunhuahuika'ada nogoknayo aya' huadik nog aratbuta Jesústaj o'noknopoedenok kenoknayo aya' judíomeya o'noknopoepo, kenda huaboada e'manopoeta' o'pakne, egomey. Apagba'a oa'po: Jerusalénya' Israel adhuea' huayayo huanopo'yarea'eri o'edeapo. Judío aratbuttaj o'manopo'korea'apo. Dakhuea' e'ka' o'bakkahuea'apo.

27 Kenda ijmana'wynig ijmanigka'apoy. Kenomeyen dakhuea' e'ka' ijbakkahuea'apoy. Diosa Israel aratbuttaj o'mana'uyate.

28 Huakka'nanada judío aratbuta Jesucristoen huadak hua'a eknopoeta' pakhue' o'nuynok opudomey nog aratbuta Jesústaj oknopoedik mo'ika'po Diosensi'po mae'dik mo'ene. Diosanayo judíoen adhuea'pane'taj o'baktie'ea'uyatenok judíotaj di'nanada o'maika'.

29 Abrahamen adhuea' huayayotaj ijbaktie'ea'depo ijmatinepahui'apoy. Diosa ona'uyate. Nogpa'dakon ahue' o'epo.

³⁰ Opudomey nog aratbutda a'nenda Diostaj nigpeehue' e'nika'uytada oydakon judiomey nigpeehue' o'nika'nok Diosa opudomeytaj mo'tinepahui'ika'ne.

³¹ Judiomey oyda Diostaj nigpeehue' e'nika'tada konig Diosa mo'tinepahuika'ne nogok judiotakon o'matinepahui'apo.

³² Aya'tada konigti matinepahui'dik kae'po "aya'ada konigti dakhuea' ogkika' aya'ada konigti nigpeikahue' o'nika'." Diosa o'bahuua'uyate.

³³ Diosnayo huakka'nanada o'nopoika'. Huakka'nanada e'ka' o'nopoika'. Konig Diosa o'pakpo castiga o'magkadhuahuika'apo, konig Diosa nogomeytaj o'matinepahui'onhuahuika'apo, Diosa o'kika'nig, nopoehue'dik o'ika'ne oro'omey.

³⁴ "Kenda Diosa o'nopoika'nig nopoehue'da o'ene. Diosa aya'da o'nopoenok aratbuta Diostaj onmadikahue'dik o'ene.

³⁵ Diosa onte'ti mo'bayoke'popi' mo'nigke'popi' sigpi' Diostaj yokhue'dikda o'ene." Diosba'a kenpa'oa'.

³⁶ Diosa aya'nanada o'ka'uyate, aya'da o'tamaika'. Diosen aya'da o'nika'. "Dios 'urunanada o'ika', huaboro'nanada o'ika', huadaknanada o'ika'." Aya'ada kadike'.

12

Diostayo'da mon'nigpeika'po mogkika'.

¹ Daka'nanada o'nona'ne, egomey pogomey. Diosa di'nanada mo'ika'po mo'tinepahuika'nok okkahuehue' mo'nika'po

“Diosenyo'da ijjeonhuahuika'apoy. Diostayo'da ijnigpeika'apoy. Diosenyo'da ijkika'apoy.” Huanopoya'da mon'nopoika'. Kenda Diosa o'pak.

² Konig oknopoehue' huae'eria on'nopoika'nig ogkika'nig konigti kikhue' mo'nika'. Nogpa'da mon'nopoika'. Diosa o'pakika'nig mon'nopoika'po mogkika'. Kenda huadakyo'da, kenda Diosa o'paknig mogkika'.

³ Jesucristoen huamanmadika'eri ijjeipo daka' on'boroayi': Huairi ehue' e'eada huairi ijjei nama'da nopoehue' yanikati'. Huadakda ehue' e'eada huadakda ijjei nama'da nopoehue' yanika'. Opudada daka' yan'nopoika'. Diostaj 'urua'da oknopoika'po Diosen huadakda kika'dik o'ene, daka' nopoika'dik o'ene.

⁴ Huaso' nogtida ee'pi' huaba' hua'i huabopi hua'opi huakpo hua'oj huakitta' nogda nogda huaso'a o'toepo nogso'tida e'eada huaba'a o'baa', hua'ia o'hua'ika'ne, huakpoa o'tiahuayika'ne, huakitta'a oa'pakika'ne.

⁵ Ken konig oro'omey huaknopoehue'eri huakka'nanada ee'pi' Cristotaj oknopoepo Cristoen nogso'tida o'ika'ne. Huayahuaya o'baotika'ne. Huayahuaya nogso'tida o'maika'ne.

⁶ Diosen Nokirega mo'nopo'toenok kenpa'ti Diosa mo'nopoehue'eri nok nogda nogda Diosen kika'dik o'ika'ne. Nog huaknopoehue'eri huama'buytaj a'batihuapokya'po nogda nogda nigkika'dik o'ika'ne. Diosen hua'a Diosa oro'taj e'manopoehue'eri nayo Diostaj daka' oknopoepo daka' mon'manbatia'pakonhuahuika'.

⁷ Kan'mantihuapoke'po Diosen Nokirega e'tihuapoknayo nog aratbuttaj

daka' mon'mantihuapokika'. Apagba' kan'manmadikike'po Diosen Nokirega oro'taj e'tihuapoknayo daka' mon'manmadikika'.

8 "Yan'nopo'korea', Diostaj yan'nigpeika'." Aratbuttaj kan'maboroayike'po Diosen Nokirega e'tihuapoknayo 'uruada' mon'maboroayika'. Huakupepi' e'taenayo durugteda pai'da huaeritaj mon'bayokika'. Huaknopoeritaj huabatioka'eri eenayo daka' yan'batiokika'. Pai'da aratbuttaj e'batihuapoknayo durugteda mon'batihuapokika'.

Cristotaj oknopoepo Diosen 'uruananada mogkika'.

9 Daknopo'da mo'nepo huayahuaya di' mon'maika'. Dakhuea' e'ka' mon'tinosikpo huadakyoda mogkika'.

10 Konig huama'buytanig konig huidpotanig di' o'maika'ne konigti nog huaknopoeritaj huayahuaya di'da mon'maika'. Noganayo huadak oa' huadak o'kika' huayahuaya mon'matinopika'po mon'bahuaa'ika'.

11 Batikhue'ada Diosen digada mogkika'. Diga'da Diostaj mon'eretpakpo mogkika'.

12 Durugnanada Diosere o'noeonhuahuika'apone durugteda mon'nopoka'. Pai'da enopo'enayo batikhue'da monoknopoehhuahuika'. Batikhue'da mon'tiona'pakonhuahuika'.

13 Pai'da e'eda huaknopoereri huama'buytaj aypo yudtapi' huakupepi' mon'bayokika'. Nogbaya' huama'buy e'tiaknayo mon'baedpo kan'taye'po aypo a'batobapeya'po mon'baika'.

14 Oro'omey Cristotaj huaknopoe'eri o'енок huakka'mona bo'huadiaypo dakhuea' mogkika'apone. "Diosa kamatinepahuie'po," mon'mationa'pakika'. Kenomeytaj dakhuea' bahuahue'ada mon'mationa'pakika'.

15 Cristotaj huaknopoe'eri huama'buy durugda o'nenok kenomeyere mon'durugpakika'. Huama'buy en'huikte a'manopo'noeyaya'po kenomeytaj mon'manoeynoeyonhua'.

16 Huayahuaya dig bahuahuayhue' mo'nika'. Huayahuaya daka' mon'matojika'. "Donayo huadakda ijikay," huata'da tinopoehue' mo'nika'. Pai'da huae'eri huama'buytaj mon'bakika'. "Donayo huakka'da ijnopoy," nopoe' hue' mo'nika'.

17 Oro'taj be'api' dakhuea' egka'nayo kentaj kenpa'ti dakhuea' ogkahue' mo'nika'. Aya' bakpoteda huadaky'o' mogkika'.

18 Nogtaj nogtaj maboyhue' mo'nika'. Manoeya'dik ee'nayo huayahuaya yan'manoeynoeyika'.

19 Be'api' dakhuea' egka'nayo kenpa'ti dakhuea' magkahue' mo'nika', huadi' egomey pogomey. Diosa castiga kamagke'. "Aratbuta dakhuea' egka'nayo do'huataj castiga ijmagka'apoy," Dios Huairia oa'uyate.

20 Kenpa'ti "Ontaj dakhuea' huaka'eria aypota' ee'nayo yan'bayokikati'. Maymaya' ea'nayo hue'ey yan'mamaya'ikati'. Ken konig egkika'nayo nama'da dakhuea' yogkamey on'nopoepo kokbeda'da on'pakpo on'bira'apo," Apagba'a oa'uyate.

21 Noga dakhuea'da egka'nayo kentaj mahuadiyhue' mo'nepo huadakda mogkika'.

13

1 Dios Huaboro' Huairi o'ika'po gobierno huairitaj o'baktie'ea'ika'nok gobierno huairitaj nigpeika'dik mo'nika'.

2 Gobierno huairitaj nigpeehue' ee'nayo kenpa'ti Diostaj nigpeehue' ee'onigti o'ene. Dakhue' o'ka'nok gobierno huairia castiga mogka'apone.

3-4 Huadakda e'kika'nayo gobiernoen sorotataj me'pukhue'dik o'ika'apone. Dakhuea' eka'nayo huairitaj nigpeehue' ee'nayopi' gobierno huairien sorotataj me'pukdik o'eapone. Gobierno huairia oro'omeytaj kan'batiokike'po kan'batihuapokike'po Diosa o'baktie'ea'uyatenok huadakda mogkika'. Huadakda o'kika'po huairitaj me'pukhue' o'ika'apone. "Huadakda boka'ne," huairia monika'apone. Kenpa'ti gobierno huairi dakhuea' huaka'eritaj castiga kan'magkike'po Diosa o'baktie'ea'uyatenok dakhuea' eka'nayo me'pukdik o'ika'apone.

5 Konigepo castiga ogkahue' mo'epo gobierno huairitaj mon'nigpeika'. Kenpa'ti gobierno huairitaj e'nigpeika' huadakda o'e mon'nopoepo mon'nigpeika'.

6 Gobierno huairi konig Diosen huanaba' Diosa o'paknok aratbuttaj on'batihuapokika'. Konigepo gobierno huairitaj huakupe bayokika'dik o'ene.

7 Gobierno huairitaj dehuea' ee'nayo mon'bayokika'. Gobiernoen huakupe huatae'eria

huakupe beyok ena'nayo mon'yokika'.
Huairi huadakda egkika'nayo huadakda o'e
mon'tinopoepo huadak o'kika' mon'huaa'ika'.

⁸ Nogatj ijhue'da dehuehue' mon'maika'.
Huayahuaya di' mon'maika'. Huayahuaya
di' e'maika'nayo aya' konig Diosen hua'a
o'nigpeika'ne.

⁹ "Nogen huatoe'taj bakdejhue' yanika'.
Nogatj barakhue' yanika'. Berehue' yanika'.
Nogatj da bahuaahue' yanika'. Nogen katepi'
en'tae' eretpakhue' yanika'." Diosen hua'a
o'enok "Huakka' huata'da di' mo'ika'nig konigti
huayahuaya di'da yan'maika'," ken konig
e'kika'nayo aya' Diosen hua'a o'kika'pone.

¹⁰ Huayahuaya di'nanada e'maika'nayo
nogomeytaj dakhuea' magkahue' o'eapone. Ken
konig nogomeytaj di' e'maika'nayo aya' Diosen
hua'a o'nigpeika'po dakhuapada o'kuhuitika'ne.

¹¹ A'ti Cristoa bo'huahuarakdeaponok
huayahuaya di'da mon'maika'. O'tiakdeaponok
konig e'tayonig e'ikada mon'maboato'po onte'ti
Cristoen diga' mogkika'. Cristoa oro'omeytaj
a'batobehuikya'po ida bo'huahuarakdeapone.

¹² Oy iyo huadariyo aratbut on'maika'po
konig sikkiregya' huakka'nanada dakhuea'
egkadhuahuikade'te a'ti Cristo o'huarakapopo
huame'nonig o'eapo. Konig aratbut sikkiregya'
dakhuea' ogkika'nig mon'batik. Konig
huame'noete huadakda huakika'erionig
huadakda mogkika'. Huadak e'kika' konig oro'en
huatioka'pegonig onte'ti dakhuea' kikahue'
o'eapone.

¹³ Konig huame'noete aya'ada etiahuayika'te

oro'omey Cristotaj huaknopoe'eri huadaka'da mogkika'. Fiesta ee'te diga' bapehue' mo'nika', huakka' huamai'hue mayhue' mo'nika', okkudahue' mo'nika'. Nogtaj nogtaj bakdejhue' mo'nika'. Dakhuea' kikhue' mo'nika'. Maboyhue' mo'nika'. Kenpa'ti dig mahuanopoe'hue' mo'nika'.

¹⁴ Huairi Jesucristoa opudomeyen huanopo' mo'nopo'toenok kenda Jesucristo o'pakika'nig mogkika'. Konig oro'en huanopo'a dakhuea' e'ka'ta' o'eretpakika'nig nopoe'hue' mo'nika'po kikhue' mo'nika'.

14

Nog huama'buy nogpa'da kika'dik o'ne e'matinopoe'ada dakhue' ogkika' bahuaahue' mo'nika'.

¹ Opudomeyere huakka'da huama'buy huaknopoe'eri o'nika'. Huakka'mon aya' Jesucristoen huadak hua'a nopoe'hue' o'nepo nogpa'da Diosen ogkika'. “Nama'da mo'nopoepo,” maboyhue' yanika'.

² Huakka'da huaknopoe'eri aya' aypo huaenpi' bape'dik o'ene on'nopoika'. Nogomeyanayo aya' Cristoen hua'a daka' nopoe'hued o'nepo aypoyo'da bape'dik o'ene on'nopoika'.

³ Opudomey huaknopoe'eri aypo huaenere bapika'dik o'ene huanopoe'eria aypoyo'da huabape'eritaj batibiraehue' yanika'. Kenpa'ti opudomey aypoyo'da huabape'eria aypo huaenere huabape'eritaj “dakhuea' ogka,” bahuaahue' yanika'. Aypo huaenere

huabape'eritaj Diosa o'bae'ika'. Kenpa'ti aypoyo'da huabape'eritaj Diosa o'bae'ika'.

⁴ Oro'omey huaknopoe'eri konig Diosen huanaba' o'maepo "dakhuea' ogka'," nog Diosen huanaba'taj bahuaahue' mo'nika'. "Dakhuea' ogkika'," "huadakda ogkika'," Diosayo'da bahuaa'dik o'epo kenpa'ti huadak kagkike'po Diosa batihuapokika'dik o'mae.

⁵ Kenpa'ti sábadote baahue' o'epo tiona'pakika'dik o'ene huakka'mona on'nopoika'. Nogomeynayo judíoen fiesta huame'noete e'tiona'pakta' pakhue' o'nika'. Aya'me'noeda konigti o'enok aya'me'noeteda Diostaj tiona'pakdik o'ene on'nopoika'. Sábado baahue'da e'tiona'pakta' e'paknayo kenda yag'kika'. Sábadopí' nog judíoen fiesta huame'noete e'baa'ta' e'paknayo kenda yag'kikati'.

⁶ Dios Huairi 'urunanada o'ika' aya'ada kanoknopoe'po huakka'mona sábadote baahue' o'nika'po on'tiona'pakahuadika'. Kenpa'ti Dios Huairi 'urunanada o'ika' aya'ada kanoknopoe'po nogomeynayo sábadotepi' on'baa'po aya'me'noeteda on'tiona'pakika'. Kenpa'ti Dios Huairi 'urunanada o'ika' kanoknopoe'po huakka'mona dakiti Dios on'tiona'pakdepo aypo huaenere on'bape'ika'. Dios Huairi 'urunanada o'ika' kanoknopoe'po nog huakka'mona dakiti Dios on'tiona'pakdepo aypoyo'da on'bape'ika'.

⁷ Diostehuapa' aya'da kika'dik o'ene. Katepi' Diosa o'pakika'nig kika'dik o'ika'ne. Katepi' oro'omey huata'da o'pakika'nig kikhue'dik o'ika'ne. Kenpa'ti Diosa o'paknok o'bueyapone.

⁸ Kenpa'ti oro'omey o'noepo Jesucristo Huairitaj o'nigpeika'ne. Jesucristo Huairi o'paknok o'bueyapone. O'noepo Diosen o'ene. E'bueypi Diosen o'ene o'nopoene.

⁹ Oro'omey e'manoete oro'en Huairi a'ikaya'po kenpa'ti e'mabueyte oro'en Huairi a'ikaya'po Cristoa mo'nigbuey'uyate. Onpa'ti Diosa o'noyhuada'uyate.

¹⁰ Dakhuea' o'ka' huama'buytaj huaahue' mo'nika'. Huama'buytaj batibiraehue' mo'nika'. Nogok aya'ada Cristotaj tikupobo'dik o'eapone. Dakhuea' e'kika'nayo Cristoa kenda mona'apone.

¹¹ Apagba'a inpa'oa':

Ijnoeonhuahuikay, buttida ijjay. Do'taj aya'ada huikudate mentibahuadpo "Cristoyo'da Dios Huairi o'e," me'nona'apone. Kendation buttida ijjay. Dios Huairia oa'.

¹² Nogok Dios Huairitaj o'tikupobopo huama'buytaj e'batibirae'uy'nayo "dakhuea' o'kika'," huama'buytaj e'bahuauy'nayo kenda Dios Huairitaj ona'dik o'eapone.

Huama'buytaj dakhuea' tokahue' a'eya'po daka' mon'nopepo huadaky'o mogkika'.

¹³ Konigepo "dakhuea' o'ka'," Cristotaj huaknopoe'eri huama'buytaj huidpotapi' huayahuaaya bahuaahue' mo'nika'. Huama'buytaj dakhuea' batokahue' a'eya'po huadaky'o mogkika'.

¹⁴ Konig Jesucristo Huairitaj huaknopoe'eri ijjepo aya'da huaen aypopi' huadak o'enok bapika'dik o'ene doa e'nopoetada "huaen huakyaripi' donayo bapehue'dik ijje," nogapi'

en'nopoē'tada do e'bape'nayo kentehuapa' dakhue'da o'e.

15 Kenda huaenpi' huama'buya bapehue'dik ijjeḡ on'nopoika'nig oro'omeya e'bapika'nayo huama'buytaj dakhuea' e'batoka'nayo ke'nakon e'bape'nayo dakhuea' ogka'apo. Konigēpo huama'buytaj di' maehue'dik o'eapone. Kenomey huaknopoē'eri huama'buytakon a'manopo'yareaya'po Jesucristoa o'manigbuey'uyate. Ken huaen huama'buy bapehue'dik o'ēpo oknopoēbatikhue' ka'ne'po ken huaen bapehue' mo'nika'.

16 Dakhuea'da ogka' huaahue' mo'ike'po konig kika'dik o'ene e'nopoada kikhue'dik o'ika'ne.

17 Diosensi'po o'ēpo Jesucristo Huairitaj oknopoika'po "in huaen bape'dik o'ene," "nog huaen bapehue'dik o'ene," kirigayo' nopoēhue' o'ika'ne kenpa'ti "in huamai' mai'dik o'ene," "nog huamai' mayhue'dik o'ene," kirigayo' nopoikahue' o'ika'ne. Diosensi'po o'ēpo Jesucristo Huairitaj oknopoika'po Diosen 'urua'da e'kika', huadakyo'da e'kika' kirigayo' mon'nopoika'po mogkika'. Kenpa'ti Jesucristo Huairitaj oknopoēpo o'eretdi'pakpo huayahuaya di' mo'maepo mo'manoeyika'. Kenpa'ti Jesucristo Huairitaj oknopoēnok Diosen Nokirega mo'nopo'durugpakika'ne.

18 Ken konig Cristotaj o'nigpeikapo Diostaj o'durugpakika'ne. Kenpa'ti "huadakda ogkika'," aratbuta bo'huaikapone.

19 Huama'buy huayahuaya di' a'maikaya'po huayahuaya a'manoeya'ikaya'po huadakyo' e'kika' mon'eretpakika'. Kenpa'ti

huama'buy nogiti nogiti Jesucristo Huairitaj
kanoknopoike'po 'urua'nanada e'kikata'
mon'pakika'.

²⁰ Nog huaknopoe'eri huama'buy huaenpi'
bapehue'dik o'ene yan'nopoetpi' oro'omeykon
bapehue' mo'nika'. Oro' e'pe'nayo oro'taj
on'tiahuaypo yan'bapeapetpi' konigepo onte'ti
Cristotaj ya'noknopoebatikapetpi'. Konigepo
huaen huadakda bape'dik ee'pi' bapehue'
mo'nika'. Huama'buytaj dakhuea' batokahue'
mo'nika'.

²¹ Oro'omey huaen o'pe'nok huamai'hue
o'mai'nok katepi' o'ka'nok huama'buyakon
dakhuea' eka'nayo eknopoebatiknayopi'
dakhue'da o'e. Onte'ti huaen bapehue' mo'nika'.
Huamai'hue mayhue' mo'nika'. Nogded
manigkahue' mo'nika'.

²² Aya' huaenda bape'dik o'ene o'nopoetpi'.
Katinig mai'dik o'ene o'nopoetpi'. Oro'anayo
Diostayo'da daka' mo'noknopoika'. Dakhuea'
kikahue' o'ene o'nopoedepo durugda o'eapone.

²³ Ken huaen bapehue'dik o'ene e'nopoada
e'bape'nayo dakhuea' o'kay o'nopoepone.
Katepi' e'ka'ta' o'pakpo dakhue' o'e e'nopoada
eka'nayo Diostaj dakhuea' o'ka'ne.

15

*Huama'buy nogiti kanoknopoike'po
mon'batihuapokika'. Oro'enda o'pakpo kikahue'
mo'nika'.*

¹ Huakka'mona huama'buy kenda huaen
bapehue'dik o'ene on'nopoika'. Oro'omey huaen
bape'dik o'ene daka' o'nopoepo kenomey nogiti

Diostaj kanoknopoike'po mon'batihuapokika'. Oro'tehuapayo'da kikahue' mo'nika'.

2 Kenomey kenda huaen bapehue' o'nika'ngtaj nogiti huadak kagkike'po, nogiti Cristotaj kan'nigpeike'po, kanoknopoike'po mon'batihuapokika'.

3 Cristo huata'da a'durugpakaya'po kahue' o'ika'uyate. Diosenyo'da e'kika'tada "Aratbut Diostaj on'huadiaypo do'taj bo'tidi'kika'apone" Apagba'te kenpa'oa'.

4 Oro'omeytaj kan'manmadikike'po Apagba' mo'nigmadoya'uyate. Kenpa'ti Apagba'taj o'peika'po pai'da o'nopo'epo oknopoebatikhue' o'ika'ne. O'nopo'noeypo Cristo e'tiakte ekpoe' o'nigunhuahuika'ne.

5-6 Oro'omey pai'da e'nopo'ete Diosa moknopoēa'ika'ne, mo'nopo'noeya'ika'ne, kenpa'ti Jesucristoa o'paknok huayahuaya mo'manoeynoey'ika'ne. Konigepo Jesucristoen Diostaj Jesucristo Huairien Apagtaj oro'omeya onokteteyo' "huadaknana*da* i'ene," "urunana*da* i'ene," "dakiti Dios" mo'nonika'.

"Yan'nopo'korea' Cristotajyanoknopoē'." Pablo Cristoen huata'moneria judío ehue' huqē'eritaj o'manbatia'pakika'uyate.

7 Konig Jesucristoa oro'omeytaj di'da mo'epo mo'bae'uyne konigti huaknopoē'eri huama'buytaj huayahuaya di'da mo'nepo mon'bae'ika'. "Dios 'uruda o'e. Dios huadakda o'e," huakka'ada kanoknopoē'po huayahuaya di'nada mon'bae'ika'.

⁸“Opudomeytaj kabatihuapokike’po Cristotaj ijmanigta’mona’apoy.” Diosa judío adhuea’pane’taj o’mana’uyate. Diosen hua’a buttida o’e kamanopoike’po kenpa’ti Diosen hua’a a’kaya’po judíotaj a’batihuapokikaya’po Cristo o’tiakuyate.

⁹Kenpa’ti “Dios huakka’da mo’matinepahui’po Cristotaj oknopoedenok Diosa oro’en dakhuea’e’ka’ bokkahuea’uyne. Dios huadaknanada o’ika’.” Judío ehue’ huae’eri aratbutakon kan’batia’pakike’po Cristo o’tiakuyate. Apagba’té inpa’ o’madoya’uyate:

Judío ehue’ huae’eri en’maete “Dios huadakda o’ika’. Diosa o’matinepahuika’,” ijja’apoy. Diostaj ijbatadi’kea’apoy. Diostaj dakiti ijja’apoy. Apagba’té kenpa’ Cristoa oa’uyate.

¹⁰Nog Apagba’té inpa’ oa’:

Judío aratbutere yan’durugpakika’ Diosa nog aratbuttaj o’mana’uyate.

¹¹Nogyo Apagba’té inpa’ oa’:

“Dios ’urua’nanada o’ika’,” “’Uruda Huairitone’ o’ika’,” Aya’ nog aratbuta aya’baya’da yan’tia’pakikati’.

¹²Isaíasakon inpa’ o’madoya’uyate:

Isaíen adhuea’ huayayo huakka’da o’neapo. Nogtiada Huakhuairi o’eapo. Nog aratbutenbeta’ Huairi o’eapo. Nog aratbut ken’taj huakka’ on’pakapo. Kentaj o’noknopoika’apo. Apagba’té kenpa’ oa’uyate.

¹³Diosa ’urua’nanada mogkadhuahuika’apo buttida o’ika’nok Diostaj daka’nanada moknopoike’, Cristotaj moknopoepo

mo'durugpakike' kenpa'ti mo'noeyike'. Diosen Nokirega teyda monopo'toenok Diosa 'urua'nanada bokadhuahuike', nogiti nogiti daka' kanoknopoike'po. Ijtiona'pakikay.

14 Opudomey Cristotaj huaknopoe'eri konig do'hued huama'buy konig do'hued huidpo mo'epo huadaknanada mo'epo, huayahuaya di' mo'maika'ne. Huakka' Cristotaj moknopoepo huayahuaya manmadikika'dik mo'ika'ne. Do kenda daka' e'nopoepi'

15 Diosa me'ta'mona'nok in beroba'te okkahuehue'da ka'ne'po daka' on'boroaypo on'nigmadoya'ne.

16 Nog aratbuttaj Jesucristoen huadak hua'a kamanbatia'pakike'po Diosa me'tinepahui'po me'ta'mona'uyne. Nog aratbuta Jesucristotaj o'noknopoenok Diosen Nokirega o'manopo'toepo Diosa bae'dik mo'maeapone.

17 Jesucristotaj yoknopoepo Diosen 'urua'nanada ijmanmadikika'nok huakka'ada judío ehue' huae'eria on'nopo'korea'depo Diostaj on'nigpeika'. Konigepo durugda ijikay.

18 Cristoa me'nopo'toeonhuahuika'nok Jesúsen huadak hua'a ijmanbatia'pakonhuahuika'uy. Konig Diosayo'da kika'dik o'enig 'urua'nanada ijkika'uynok huakka'ada nog aratbuta Cristotaj o'noknopoika'po Diostaj on'nigpeika'.

19 Diosen Nokirega be'teypaka'nok Diosonig 'urua'nanada ijkika'uy. Ijbayarea'ika'uy. Ken konig Jesucristoen huadak hua'a huabada ijmanbatia'pakonhuahua'po Jerusalénya'kon huaboa'da ijmanbatia'pakonhuahua'po nogbaya' nogbaya' bidteda Ilírico huadaribayo

Jesucristoen huadak hua'a daka' ijmanbatia'pakonhuahuika'uy.

²⁰ Keya' nogomey Cristoen huadak hua'a on'manbatia'pakdenok on'nopo'korea'depo Jesucristotaj o'noknopoedenok, keya' do'hua Cristoen huadak hua'a manbatia'pakhue' ijjemey. Keya' aratbut Cristoen huadak hua'a peehued ee'ted ijpakpo ijmanmadikikay.

²¹ Kenda Apagba'te oa'nig ijkikay.

Aratbuta Cristotaj tipeehued o'neonhuahuika'depo on'tipeeapo. Cristotaj o'noknopenka'apo. Apagba'te kenpa'oa'uyate.

Romayo ijhua'apoy, Pabloa o'nopo'euyate.

²² Romayo opudomeytaj e'mata'unhua'ta' ijpakika'nig'a nog aratbutte huakkuru hua'dik ijje'uy. Jesucristoen huadak hua'a peehued huae'eritaj huakkuru hua'dik ijje'uy. Konigepo opudomey Roma huae'eritaj huahuahue'dik ijjuy.

²³ Oynayo nogbaya' nogbaya' ijmanmadikadhuahuika'depo aya' ijka'depo huakka' huabayok ijhue'da opudomeyere e'mata'unhua'ta' ijpakonhuahuika'depo

²⁴ Espanayo ijtiakonhuahua'po opudomeytaj ijmata'ika'apoy, ijnopoey. Opudomeyere e'durugpakonhuahua'de'te do'taj men'tihuapokpo Espanayo menta'mona'.

²⁵ Oyednayo Jerusalenyō ijhua'apoy. Pai'da e'eada huama'buy huaknopo'e'eritaj huakupe ijtohua'apoy.

²⁶ Macedonia huaknopo'e'eria kenpa'ti Acaya huaknopo'e'eria Jerusalenyō pai'da huae'eri huama'buytaj huakka' huakupe

a'manigta'monaya'po on'eretpakpo
on'bayokikame'te.

²⁷ Jerusalén_ya' judío huama'buya huakkuruda Jesucristoen huadak hua'a Macedonia huae'eritaj on'manbatia'pakonhuahuika'uyatenok Macedonia judío ehue' huaknopoe'eria konig dehuea' on'maepo Jerusalén_yo huama'buytaj on'pakpo huakupe on'bayokikame'te.

²⁸ Kenda ijkuhuitonpo huakupe Jerusalén_yo pai'da huama'buytaj ijbayokuddepo Españayo ijhua'po opudomey Roma huae'eritaj onta'unapet.

²⁹ Opudomeyenbayo e'tiakde'te Cristoa me'nopo'toenok on'madurugpaka'apone.

³⁰ Jesucristo Huairitaj moknopoepo Diosen kakike'po do'taj bo'tihuapokpo Diostaj diga' men'tiona'pakika', egomey. Kenpa'ti Diosen Nokirega di'da mo'ea'nok diga'da men'tiona'pakika'. Daka' o'nona'ne, egomey.

³¹ Judeaya' oknopoehue' huae'eritaj Pablotaj ya-tioka', Dios, men'tiona'pakonhua'. Ken huakupe ijtohua'po ijbayoke'apoy. Huama'buy Jerusalén_ya' durugteda ka'de'po men'tiona'pakonhua'.

³² Dios e'paknayo opudomeyenbayo durugteda yokyeapoy. Durugtenanada opudomeytaj on'tiahuayapone. Opudomeyere ijnopo'noeyapoy.

³³ Diosa a'manopo'noeyaya'po opudomeyere kaike'.

16

Saludos o'manigdikta'mona'uyate.

¹ Oro'omeyen huidpo, Febe, huadakda o'ika'po Cristoen huaknopoe'eritaj o'tihuapokika'po Cencia huakka' jakya' o'batihuapokika'.

² Konig Huairi Cristoa o'paknok Febetaj daka' yade'ika', konig huama'buy huaknopoe'eritaj 'urua'da on'bae'ika'nig konigti kentakon yade'ti'. Febe nogomeytaj doeretaj huakka'da bo'tihuapokuynok katepi' Febe e'ka'te yan'tihuapokikati'.

³ Priscila Aquilaere doere Jesucristoen huadak hua'a o'manbatia'pakika'po o'manmadikika'uy. Priscilataj Aquilataere do'hua saludos ijmanigdikta'monay.

⁴ Do'taj on'tioka'po mo'bueyay'uyne. Konigepo kenomeytaj dakitia' ijmanikay. Kenpa'ti aya' judío ehue' huae'eri huama'buya dakiti on'manika'.

⁵ Huaknopoe'eri huama'buy huidpoere Priscila Aquilaereen jakyo Apagba' a'peeya'po ogkupopakika'po kenomey huama'buytaj huidpotaere saludos ijmadikta'monay. Epeneto huabokerek o'epo, Acaya huadaribayo huae'eri o'epo huakkuruda Jesucristotaj o'nopo'korea'po oknopoe'uyate. Huadi'da Epenetotakon saludos ijdikta'monay.

⁶ María opudomeytaj huakka' bo'tihuapokonhuahua'uy. Kentakon saludos ijdikta'monay.

⁷ Do'hued aratbut Andrónico Juniastaere saludos ijmadikta'monay. Doere huabakuda' jakyo o'ne'uy. 'Urunanada huaknopoe'eri o'ne. Cristoen huamata'mona'eria daka' o'matinopoey. Do'hua Jesucristotaj oknopoe'hued ee'ted huakkuruda Jesucristotaj o'noknopoe'uyate.

8 Ampliastaj saludos ijdikta'monay. Amplias Cristoen huaknopoe'eritaj di'da me'taene.

9 Urbanotaj saludos ijdikta'monay. Urbano oro'ere Jesucristotaj o'nigpeika'po o'manmadikikay. Kenpa'ti di'da Estaquistaj saludos ijdikta'monay.

10 Apelestaj saludos ijdikta'monay. Apeles huaknopoe'eri o'epo pai'da e'nopo'eada Cristotaj oknopoebatikhue'o'uy. Kenpa'ti Aristóbuloen huabettaj saludos iymadikta'monay.

11 Herodión do'hued aratbut o'e. Herodióntaj saludos ijdikta'monay. Kenpa'ti Narciso ke'nen huabettaere saludos iymadikta'monay. Huairi Jesucristoen huaknopoe'eri o'ne.

12 Ettone' huidpo Trifena Trifosataere saludos iymadikta'monay. Kenomeya Huairi Jesucristotaj on'nigkika'. Kenpa'ti huadi'da huidpo Pérsidataj saludos ijdikta'monay. Pérsida huakka' Huairi Jesucristoen o'nigkika'uyate.

13 Rufo huabokerekertaj saludos ijdikta'monay. 'Urua'da huaknopoe'eri o'e. Aya'ada on'tinopoika'. Rufoen huayetaj saludos ijdikta'monay. Ke'na konig do'hued huayeonigti me'tajka'uy.

14 Asíncritotaj saludos ijdikta'monay. Flegontetaj Hermastaj Patrobastaj Hermestakon saludos iymadikta'monay. Kenomeyere huaknopoe'eritaj saludos iymadikta'monay.

15 Filólotaj, Juliataj, Nereotaj Nereo en huama'buytaj, Olimpataj huaknopoe'eri kenomeyeretaj saludos ijdikta'monay.

16 Huayahuaya di'da yan'mae'po huayahuaya

yan'batodurugpakika'. Aya'da huaknopoe'ere nog huakka' jak nog huakka' jak huae'eri huaknopoe'eria saludos on'madikta'mona'.

¹⁷ Keyoj ijJay. Nama'da huamanmadika'eria opudomeytaj nama'da e'manmadika'ta' on'pakika'. Onte'ti hueretta'da oknopoehue'dik mo'eapetpi', nama'da bokika'apetpi'. Buttida e'manmadika' moknopoe'de'uy. Kenomey nama'da on'manmadika'nok yan'bakhua'. Kenomeytaj peehue'yanika'.

¹⁸ Kenomey nama'da huamanmadika'eri oro'omeyen Huairi Jesucristotaj nigpeehue'da o'nika'po kenpa'da huata'da o'deretpakpo ogkika'. Nama'da konig 'uruda huadik on'batia'pakpo on'manmadika'po Cristoen 'uruda huaknopoe'eritaj nama'da mona'nok kenomey nama'da huamanmadika'eritaj peehue'yanika'.

¹⁹ Opudomeya Huairi Jesucristotaj 'urua'da on'nigpeika' aya' huaknopoe'eriada nogya' nogya' mo'tinopoene. Konigepo ijdurugpaki. Opudomey huadaky'o' a'kikay' daka' mo'nopoika'nok kenda ijpaki. Kenpa'ti dakhuea' a'kay' nopoehue' mo'ika'nok kenda ijjeretpaki.

²⁰ Dios Huamanoeya'eria bo'tihuapoknok ida toto' nama'da huaa'eria onte'ti engaña ogkahue'dik mo'eapone. Huairi Jesucristoa daka' opudomeytaj mogkike'.

²¹ Timoteoa doere huabaa'eri saludos mo'dikta'mona'ne. Kenpa'ti do'hued aratbut Lucio Jasónere Sosípatererea saludos mo'dikta'mona'ne.

²² Do Tercio in Pabloen beroba'te ijtamadoya'po Jesucristo o'paknok do'huakon saludos

on'dikta'mona'ne.

²³ Gayoen jakyo do Pablo ijikay. Gayoen jakyo huaknopoe'eria a'batadi'keaya'po on'bakudika'po, Gayoa saludos bo'huaa'ne. Erasto huakka' jakyo huakupe huatoe'eria saludos mo'dikta'mona'ne. Kenpa'ti huama'buy Cuarta saludos bo'huaa'ne.

²⁴ Aya' opudomey huaknopoe'eritaj Huairi Jesucristoa daka' mogkike'.

Diostaj Jesucristotaere dakiti mo'da'ika' Pabloa oa'uyate.

²⁵ Dios 'urunanada o'e. Teynanada o'e. Konig teyda kanoknopoike'po opudomeytaj Diosa bo'tihuapokike'. Jesucristoen huadak hua'a oknopoe'dik yanika' kenpa'ti nopo'korea'dik yane' ijmana'ika'uy. Kenpa'ti Jesucristoen huadik ijmanmadikika'uy. Dios huadari kahuedaded Cristotaj ijta'mona'apoy Diosayo'da huanopoya'da o'nopoika'uyate.

²⁶ Jesucristoen huadak hua'a Apagba' huamanbatia'pakeria on'manbatia'pakika'uyatenig oy Diosa mo'nopoea'dene. Oy aya'baya'da aratbut nogya' nogya' on'mapeedepo o'noknopoe'de. Kenda yan'manopoe' Diosa o'mana'uyate. Diosnayo o'noonhuahuika'. Aya'da aratbut nogbaya' nogbaya' kanoknopoike' kanigpeike' Diosa Jesucristoen huadak hua'a o'manopoea'de.

²⁷ Dios nogtida Huairi o'e. Diosayo'da aya'nanada o'nopoe. Jesucristotaj oknopoe'po "Dios 'uruda o'e. Kenpa'da huadaknanada o'e." Mon'batia'pakika'. "Dakiti, Dios," mo'nonika'.

**Jesucristo oy oa'pak: Kenda Jesucristoa;
monigka'uyatenok; Diostaj
mo'manopo'yarea'ika'ne**

New Testament in Amarakaeri (PE:amr:Amarakaeri)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Amarakaeri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Amarakaeri [amr], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Amarakaeri

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

86e43144-8403-5994-a826-4a127b2f67da